

MJØSEN SKOG

Med ansvarfølelse for egen skog

**Andelseierundersøkelse i Mjøsen Skog og Viken Skog
våren 2008**

Berit Sanness

MJØSEN SKOG BA

- Mjøsen Skog BA eies av nær 3900 andelseiere og er eiernes eget redskap for omsetning, tjenester, næringspolitikk og eierengasjement i verdikjeden.
- Andelslagets virksomhet omfatter Eidsvoll kommune i Akershus, videre Stange, Løten, Hamar og Ringsaker i Hedmark, samt Toten-kommunene, Gjøvik og hele i Gudbrandsdalen i Oppland.
- Mjøsen Skog driver tømmeromsetning hovedsakelig fra egne andelseiere til industrikunder i Sør-Øst-Norge og Sverige.
- I samarbeid med ca. 25 skogsentreprenører og innleid arbeidskraft driver Mjøsen Skog en omfattende virksomhet innen skogsdrifter og skogkultur.
- Mjøsen Skog utfører skogtakster, miljøregistrering i skog og verditakster for både andelseiere og andre oppdragsgivere.
- Mjøsen Skog er sertifisert etter både miljø- og kvalitetsstandarder i ISO-systemet. Levende Skogs Standard fra 2006 ligger inne som krav til skogbehandlingen, og Mjøsen Skog er derfor berettiget til å bruke PEFC-logoen. Bedriften er også FSC-sertifisert.
- Mjøsen Skog er andelseiernes talerør i næringspolitiske saker og holder løpende kontakt med det politiske miljø, myndigheter og nyhetsmedier.
- Mjøsen Skog har et omfattende eierengasjement i skognæringens verdikjede med betydelige eierposter bl.a. i Norske Skogindustrier ASA og Moelven Industrier ASA.

© Mjøsen Skog BA

Litteraturreferanse:

Sanness, B. 2011. Med ansvarsfølelse for egen skog. Andelseierundersøkelse i Mjøsen Skog og Viken Skog våren 2008. Prosjektrapport utgitt av Mjøsen Skog BA, Lillehammer. Nett. 60 sider.

Utgiver:

Mjøsen Skog BA
Postboks 84
N-2601 Lillehammer

Forsidebilde: Berit Sanness

ISBN 978-82-997078-4-8

MJØSEN SKOG

Med ansvarfølelse for egen skog

**Andelseierundersøkelse i Mjøsen Skog og Viken Skog
våren 2008**

Berit Sanness

Forord

Denne rapporten presenterer resultatene fra prosjekt «Holdningsundersøkelse blant skogeierne i Mjøsen Skog» (2008) og delresultater fra prosjekt «Skogeierkommunikasjon i en ny tid» (2008-2011). Bakgrunnen for prosjektene er behovet for ny kunnskap slik at man i større grad kan forstå hvilke grep som må tas for å nå fram til den enkelte beslutningstaker. Man ønsket særlig å avdekke kommunikasjonsbehovene til nye skogeiere og dessuten eventuelle kjønnsforskjeller.

Grunnlaget for foreliggende rapport er databehandlingen og analysearbeidet som forsker Vegard Johansen, Østlandsforskning, har utført på oppdrag for prosjektet, og som er oversendt oppdragsgiver Mjøsen Skog som et arbeidsnotat. Arbeidsnotatet er unndratt offentligheten da det inkluderer behandling av spørsmål av forretningsmessig karakter.

Prosjekt «Skogeierkommunikasjon i en ny tid» er planlagt av Mjøsen Skog i dialog med Glommen Skog og Viken Skog. Gjennomføringen av prosjektet har skjedd i nært samarbeid med Viken Skog v/Stig O. Sorthe og Anne Marit Igelsrud. Punching av spørreskjemaene har i hovedsak vært utført av kontorfullmektig Unni Snilsberg, Mjøsen Skog.

Prosjektets styringsgruppe har bestått av Johannes Bergum, Mjøsen Skog (leder), Stig O. Sorthe, Viken Skog, Per Skaare, Glommen Skog, Anne Kathrine Fossum/Runa Elisabeth Skyrud, Fylkesmannen i Hedmark, og Bjørn J. Sørnum, Fylkesmannen i Oppland.

I prosjektets referansegruppe har følgende deltatt: Anne Mæhlum/Elisabeth Gill, Anders Flugsrud, Anne Guri Kløvstad, Trond Wangen og Ronny Hagen fra Mjøsen Skog og Anne Marit Igelsrud samt Gaute Hjelde fra Viken Skog. Der har også lokallagslederne for fire skogeierlag sittet; Johan E. Mellbye (Nes – i dag en del av Ringsaker Skogeierlag), Petter Vaet Spjøtum (Fron), Turid Ohren (Lunner -i dag en del av Hadeland Skogeierlag) og Gustav Berger (Nord-Aurdal). Videre har følgende representanter sittet der for kommunale landbrukskontor; Finn Sønsteby (Ringsaker), Geir J. Groven (Nord-Fron), Gunnar Hansen (Sør-Fron), Jan Jansen (Lunner) og Lage Westerbø (Nord-Aurdal). Mjøsen Skog er eier av begge prosjekter. Undertegnede er prosjektleder.

Prosjekt «Holdningsundersøkelse blant skogeiere i Mjøsen Skog» har fått støtte fra fylkesinntrukne rentemidler i Oppland, Hedmark og Akershus. I tillegg kommer Mjøsen Skogs egeninnsats. Prosjekt «Skogeierkommunikasjon i en ny tid» er finansiert av Skogtiltaksfondet, fylkesinntrukne rentemidler i Oppland og Hedmark, midler fra Mjøsen Skog og Viken Skog samt egeninnsats fra Mjøsen Skog, Viken Skog og Glommen Skog. Vi takker for støtten til prosjektene.

Foreløpige resultater fra prosjektene har vært formidlet på en rekke møter, samlinger og seminar nasjonalt og fylkesvis (i Oppland, Hedmark, Akershus og Buskerud) med deltakere fra det offentlige og private skogbruket. De fleste foredragene ble holdt høsten 2008 og våren 2009.

Alle som på ulikt vis har bidratt til å gjennomføre prosjektene takkes for verdifull innsats. En særlig takk går til forsker Vegard Johansen ved Østlandsforskning for hans viktige bidrag til gjennomføringen av prosjektene.

Lillehammer, september 2011

Berit Sanness, prosjektleder

Innhold

Sammendrag	7
1. Innledning.....	8
1.1 Bakgrunn	8
1.2 Tidligere undersøkelser	9
1.2.1 Eldre medlemsundersøkelser	9
1.2.2 Den nye skogeieren. Hvordan øke hogsten i Trøndelag?.....	9
1.2.3 Brukertilpassede kompetansetiltak for kvinnelige skogeiere	9
1.2.4 Kvinner og skogbruk	10
1.3 Gi grunnlag for bedre kommunikasjon.....	11
1.3.1 To prosjekter	11
1.3.2 Mål.....	11
2. Metode	12
2.1 Utvalg.....	12
2.2 Gjennomføring av undersøkelsen	13
2.3 Hvor sikre er resultatene?	14
3. Resultater	17
3.1 Bakgrunnsvariabler.....	17
3.2 Analyse av forklaringsvariablene.....	19
3.2.1 Sammenhengen mellom kjønn og alder	19
3.2.2 Sammenheng mellom kjønn, alder og utdanning	19
3.2.3 Sammenheng mellom kjønn, alder og forrige eiers praktiske erfaring.....	21
3.3 Forholdet til egen skog.....	21
3.3.1 Nærhet til egen skog	21
3.3.2 Overlevere eiendommen i bedre stand	22
3.3.3 Hvorfor plante etter hogst	22
3.4 Kurs, skogdager, møter og lignende.....	25
3.4.1 Deltatt på fagtilbud	25
3.4.2 Erfaringer med skogkveld/møte/skogdag.....	26
3.4.3 Skogbruksdiskusjon i omgangskretsen.....	28
3.4.4 Demonstrasjonsskog	29
3.5 Elektronisk informasjon fra Mjøsen Skog/Viken Skog.....	30
3.5.1 Tilgang på internett	30
3.5.2 Bruk av nettsidene.....	30

3.5.3	Informasjon på andelslagets hjemmeside.....	31
3.5.4	E-post som verktøy.....	33
3.5.5	SMS som verktøy.....	34
3.6	Inntrykk av Mjøsen/Viken	34
3.7	Skogbruksplan	35
3.8	Hogst og investeringer	37
3.8.1	Tidspunkt for siste hogsten	37
3.8.2	Investeringer i skogen	37
3.8.3	Planting etter hogst.....	38
3.8.4	Ungskogpleie	38
3.9	Personlig kontakt.....	39
3.10	Skogens økonomiske betydning.....	41
4.	Drøfting.....	42
4.1	De mest interesserte	42
4.2	Kjønnforskjeller i utdanningen.....	42
4.3	Forvalteransvaret	43
4.4	Faglige råd fra skogbruksleder	45
4.5	Deltakelse på fagtilbud.....	46
4.6	Opplevelsen av fagtilbudene	48
	Utfordring med «stammespråket».....	48
4.7	Demonstrasjon av riktig skogbehandling	49
4.8	Andelslagenes hjemmeside.....	50
4.9	E-post og SMS til andelseierne	51
4.10	Inntrykk av Mjøsen Skog/Viken Sko	52
4.11	Skogbruksplan	53
5.	Konklusjoner og anbefalinger.....	54
	Litteraturliste.....	56

Sammendrag

Rapporten presenterer resultatene fra en spørreundersøkelse i regi av prosjektene «Holdningsundersøkelse blant skogeierne i Mjøsen Skog»(2008) og «Skogeierkommunikasjon i en ny tid» (2008-2011). Undersøkelsen er gjennomført blant andelseiere i Mjøsen Skog og Viken Skog i mai-juni 2008. Rapporten presenterer grunnlag for omlegging av kommunikasjonen med skogeierne – spesielt nye skogeiere og kvinnelige skogeiere – på enkelte områder.

Blant resultatene kan man merke seg at andelseierne i Mjøsen Skog og Viken Skog synes å ha stor ansvarsfølelse for skogforvaltningen. Hele 85 prosent av respondentene er helt eller ganske enig i at de er opptatt av å overlevere eiendommen i bedre stand enn da de overtok den. Like mange svarer at ansvarsfølelsen for neste generasjon er et helt sentralt argument for å plante ny skog. Det ser ut til at de kvinnelige andelseierne legger større vekt på ansvarsargumenter enn de mannlige. Dette anbefales tillagt vekt i kommunikasjonen.

Undersøkelsen tyder på kjønnsforskjeller når det gjelder skogeierens skogbrukskompetanse og kommunikasjonsbehov. Mens de kvinnelige skogeierne har høy utdannelse innenfor andre felt enn skogbruk, har mennene i større grad formell skogbrukskompetanse. Kvinnelige skogeiere ser ut til å være mer opptatt av å motta faglige råd fra skogbruksleder enn mannlige skogeiere. Likedan ser andelseiere fra Mjøsen Skog ut til å legge større vekt på dette enn andelseiere fra Viken Skog.

Personlig dialog synes å ha en positiv effekt på skogeierens aktivitetsnivå. Samtidig er dette meget ressurskrevende. Gruppetiltak er derfor fortsatt nødvendig. Over 60 prosent ønsker å besøke skog der de får demonstrert riktig ungskogpleie og tynning, mens i underkant av 50 prosent ønsker å besøke en skog der de får demonstrert riktig foryngelse /planting. Demonstrasjon av ungskogpleie er spesielt interessant for de som har vært skogeier i mindre enn 5 år, mens foryngelse/planting er interessant for de som har vært det mindre enn 10 år.

Tidspress ser ut til å begrense mange andelseieres deltakelse i fagtilbud. For å nå nye skogeiere og kvinnelige skogeiere gjennom gruppetiltak, anbefaler rapporten å legge større vekt på å tilby enkle, effektive fagtilbud. Besøk i skog som demonstrerer riktig skogbehandling kan være et interessant tiltak, gjerne et to-timers lokalt fagtilbud en ettermiddag om temaet foryngelse/planting eller ungskogpleie. Det ser dessuten ut til å være nødvendig å dempe bruken av faguttrykk på arrangementer, i publikasjoner og på web, nettopp for å nå disse eiergruppene.

Da undersøkelsen ble gjennomført våren 2008 hadde nær 9 av 10 tilgang til internett, mens svært få var innom andelslagets hjemmeside på ukentlig basis. Respondentene ønsker først og fremst informasjon om tømmerpriser og marked på andelslagets hjemmeside. Derneft oversikt over hvem som kan kontaktes lokalt, nyhetsmeldinger, informasjon om andelslagets tjenestetilbud og enkel skogfaglig informasjon.

7 av 10 som har tilgang til internett mottar gjerne korte nyhetsmeldinger, informasjon om møter, kurs og fagdager på e-post fra andelslaget. Nær 4 av 10 ønsker å motta påminnelser om skogarrangementer via SMS. Nær 6 av 10 finner det interessant med en webbasert skogbruksplan for framtiden.

7 av 10 respondenter i Mjøsen Skog og Viken Skog har et generelt inntrykk av at deres eget andelslag er kvalitetsbevisst. De har et inntrykk av at andelslaget er utviklingsorientert, har god faglig kompetanse, er miljøbevisst, likestillingsbevisst og serviceinnstilt. 4 av 10 oppfatter andelslaget som kostnadseffektivt. Mjøsen Skog skiller seg positivt ut på områdene miljøbevisst og likestillingsbevisst.

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Ambisjoner om økt aktivitet

På landsplan ønsker både myndighetene og skogeiersamvirket å øke aktiviteten i skogbruket. I 2008 startet skogeiersamvirket sin aktivitetskampanje «Tid for skog» (2008-2010), med ambisiøse mål for aktivitetsøkning innenfor både skogkultur og hogst. Ambisjonene om økt aktivitet kommer også til uttrykk i skog- og trestrategien for Innlandet (2008-2011), som ble vedtatt av felles fylkesting den 24. juni 2008.

Utviklingen de seinere årene har vist bekymringsfull lav skogkulturaktivitet over hele landet, til tross for gode rammebetingelser. Når det gjelder planting fastsetter skog- og trestrategien et mål om at 50 prosent av hogstarealet i Hedmark skal tilplantes, mens målet for Oppland er 70 prosent. Plantetallet for Innlandet skal økes med 50 prosent - til 12,5 mill. planter (Innlandets skog- og trestrategi 2008: 12-14). Strategien fastsetter også mål for ungskogpleiearealet, som man ønsker å fordoble til 140.000 dekar. Markberedningsarealet har strategien som mål å øke med 50 prosent til 65.000 dekar.

Kommunikasjonsutfordringer

Et kritisk punkt for å lykkes i å snu den bekymringsfulle skogkulturutviklingen, er å nå fram til den enkelte beslutningstaker, d.v.s. den enkelte skogeier. Det har i flere år vært pekt på at skogeierrollen er i endring. Et økende antall skogeiere har utdanning og hovedfokus innenfor annen virksomhet enn skogbruk. Skognæringens kommunikasjonsform har imidlertid i liten grad tatt hensyn til dette fram til 2008.

Da Mjøsen Skog satte økt skogkulturaktivitet på dagsorden våren 2008, var det behov for å gå dypere inn i problemstillinger knyttet til kommunikasjon med skogeierne enn det den ferskeste medlemsundersøkelsen (fra 2004) gjorde. Det ble tatt hensyn til at kommunikasjonsvanene i samfunnet generelt, og trolig også blant skogeierne, hadde endret seg betydelig i løpet av de siste årene. Man tok som utgangspunkt at skogeiernes hverdagssituasjon hadde endret seg.

Andelslagene hadde erfart at personlig dialog syntes å ha en positiv effekt på skogeiernes aktivitetsnivå. Personlig dialog er imidlertid meget ressurskrevende. Mjøsen Skog fant det derfor ønskelig å teste ut mer kostnadseffektive kommunikasjonsformer for økt aktivitet og tok initiativ til et kommunikasjonsprosjekt der blant annet mulighetene for økt elektronisk kommunikasjon skulle undersøkes.

Problemstillingene som Mjøsen Skog satte søkelyset på, hadde også interesse hos Glommen Skog og Viken Skog. De hadde i likhet med Mjøsen Skog prioritert å sette søkelys på skogkulturinvesteringene i kampanjeperioden til «Tid for skog». De tre andelslagene ble derfor samarbeidspartnere i prosjekt «Skogeierkommunikasjon i en ny tid». Mjøsen Skog er prosjekteier.

1.2 Tidligere undersøkelser

1.2.1 Eldre medlemsundersøkelser

Den ferskeste medlemsundersøkelsen i Mjøsen Skog er fra 2004 og ble gjennomført av Østlandsforskning som ledd i et arbeid for å se på virkemidler og bonusordninger i norsk tømmeromsetning. Den kvantitative undersøkelsen fokuserte på kunde- og leverandørtilpasset omsetning av tømmer, og rapporten fra undersøkelsen er begrenset til disse problemstillingene (Størdal og Lien 2005).

Skogbrukets Kursinstitutt har gjennomført en undersøkelse blant de kvinnelige skogeierne i Viken Skog som er relevant og som omtales i kapittel 1.2.3 og 1.2.4.

Øvrige medlemsundersøkelser i Glommen Skog, Mjøsen Skog og Viken Skog er av eldre dato og er ikke relevante for formålet.

1.2.2 Den nye skogeieren. Hvordan øke hogsten i Trøndelag?

I 2006 publiserte Norsk senter for bygdeforskning resultatene fra prosjekt «Den nye skogeieren. Hvordan øke hogsten i Trøndelag?» (2004-2006) i Follo et al. 2006. Bakgrunnen var bekymring for utviklingen av skog- og trenæringen i Trøndelag. Over en tiårsperiode var det registrert sterkt fallende og ujevn hogst i primærskogbruket i Trøndelagsfylkene. Prosjektet inkluderte både fokusgruppeintervju og en postal spørreundersøkelse. Det er grunn til å merke seg at undersøkelsene bygger på data for alle private, personlige skogeiere med mer enn 100 dekar skog i Trøndelag.

Follo et al. 2006 presenterer kjennetegn ved skogeierne og deres strategier for framtidig hogst. Rapporten belyser og diskuterer hvilken betydning pris/økonomi, sosiale og kulturelle forhold, teknologi og logistikk, organisering av verdikjeden og urbaniseringsprosesser har for hogst.

Det framkommer at de kvinnelige skogeierne i Trøndelag i større utstrekning har allmennutdanning og høyere utdanning, mens mennene i større grad har landbruks- eller yrkesrettet utdanning. Generelt synes mangel på tid og betydningen dette har for om det blir hogst eller ikke – å være mer prekært for kvinner enn for menn. Fravær av kunnskap og kjennskap, og nødvendigheten av at det er noen som tar kontakt med henne, synes også å ha betydning i forhold til hogst (Ibid: 45, 78, 80).

Undersøkelsene i Trøndelag avdekker klare kjønnsforskjeller når det gjelder kjennskap til ordninger innenfor skogbruket. Kvinnene kjenner mindre til viktige ordninger enn menn (Ibid: 110). I følge rapporten må det mange, forskjellige og vedvarende tiltak til for å øke hogsten. Dessuten framgår det at det å informere ikke er det samme som å motivere og at det å ikke «kunne» skogbruk ikke er det samme som ikke å være interessert. I rapporten foreslås tiltak for å få opp hogsten.

1.2.3 Brukertilpassede kompetansetiltak for kvinnelige skogeiere

Skogbrukets Kursinstitutt (SKI) har gjennomført prosjekt «Brukertilpassede kompetansetiltak for kvinnelige skogeiere» (2004-2006). Prosjektet skulle kartlegge hvilke kompetansebehov som er mest aktuelle for målgruppen kvinnelige skogeiere og utvikle strategier for formidling, organisering av kompetansetiltak og etablering av læringsarenaer/metoder som er best egnet for målgruppen.

En postal spørreundersøkelse ble gjennomført blant Viken Skogs kvinnelige skogeiere. Respondentene var mellom 40 og 60 år, var utdannet på høyskole/universitetsnivå, men hadde ikke noen formell utdanning innenfor skogbruk. Gjennomsnittsrespondenten medga at mangel på skogbrukskunnskap gjorde at hun vegret seg for å ta beslutninger om gjøremål i skogen sin. Få av respondentene hadde gjennomført kurs i løpet av de siste tre årene, og tidsklemma var viktigste grunn til det. En svært lav andel benyttet hjemmesidene til Viken Skog og SKI jevnlig (Skogbrukets Kursinstitutt 2006: 5-6).

I en oppfølgende dialoggruppeundersøkelse fant SKI at de fleste kvinnene hadde behov for noen å diskutere med og få råd fra i forbindelse med det å ta beslutninger på eiendommen. Terskelen for å søke hjelp syntes å være lav. Det sosiale aspektet (nettverksbygging) ved det å delta på kurs, ble trukket fram som viktig av flere. Det var delte meninger om behovet for egne jentekurs. Ut fra dialogen kom det fram at personlig kontakt i form av ringerunder var beste (eventuelt eneste) måten å få tak i deltakere til kurs (Ibid: 7-8).

Som ledd i prosjektet evaluerte SKI også åtte regionvise kvinnesamlinger i regi av Viken Skog høsten 2005. Likedan evaluerte SKI to introduksjonskvelder for nye skogeiere og fem «Innføring i skogbruk»-kurs innenfor Aktivt Skogbruk-serien. Både de regionvise kvinnesamlingene, introduksjonskveldene og innføringskurs i skogbruk fikk positive score blant deltakerne. Motivasjonen for å bygge opp skogbrukskompetansen økte hos de aller fleste deltakerne etter å ha gjennomført tiltaket. Informasjon om skogbruksplanen skilte seg spesielt positivt ut, der dette temaet inngikk i programmet (Ibid: 12-13).

Prosjektet avdekket at det er vesentlig hvordan kursene kommuniseres ut til de kvinnelige skogeiere for å få dem til gjennomføre ulike kompetansetiltak (Ibid: 13).

1.2.4 Kvinner og skogbruk

Skogbrukets Kursinstitutt gjennomførte oppfølgingsprosjektet «Kvinner og skogbruk» (2006-2008). Prosjektet hadde som mål å tilegne seg mer kunnskap om hvilke medier som egner seg best for å informere kvinnelige skogeiere om muligheter for å delta på kompetansehevende tiltak (kurs). Man ønsket også å få kunnskap om hvordan kurs best kan presenteres og hvilke kurs det er interesse for.

Prosjektet ble gjennomført i samarbeid med Viken Skog. Andelslagets regionale kvinnekontakter deltok i en samtalegruppe i regi av prosjektet høsten 2007. Gruppen ga signaler om at det fortsatt var behov for reine kvinnerettede tiltak og at gjennomføringen av tiltakene måtte tilrettelegges i forhold til tidspunkt, varighet og innhold. Gruppen ga også innspill til markedsføringstiltak. En miniundersøkelse blant deltakerne på et testkurs viste at reine kvinnekurs trolig er avgjørende faktor første gang. De fleste mente informasjon om kurs/kompetansehevende tiltak helst kan skje pr. e-post (Skogbrukets Kursinstitutt 2008).

1.3 Gi grunnlag for bedre kommunikasjon

1.3.1 To prosjekter

Foreliggende rapport publiserer sluttresultater fra prosjekt «Holdningsundersøkelse blant skogeiere i Mjøsen Skog» og delresultat fra prosjekt «Skogeierkommunikasjon i en ny tid». Mjøsen Skog tok initiativet til og eier begge prosjekter.

Interessen for prosjekt «Holdningsundersøkelse blant skogeiere i Mjøsen Skog» gjorde det riktig å utvide undersøkelsen gjennom å etablere tilleggsprosjektet «Skogeierkommunikasjon i en ny tid». Derved ble den opprinnelige undersøkelsen innenfor Mjøsen Skog våren 2008 utvidet, det utføres flere undersøkelser og de gjennomføres dessuten innenfor både Mjøsen Skog og Viken Skog. Materialet fra de to prosjektene er hentet inn og analysert samlet.

1.3.2 Mål

Målet med prosjekt «Holdningsundersøkelse blant skogeiere i Mjøsen Skog» er å bidra til å forstå hva som begrenser eller hindrer skogeierne investeringsnivå i skogkultur under gjeldende rammebetingelser og identifisere hvilke kommunikasjonstiltak som må settes inn for å møte behovene til dagens skogeiere i andelslagets område.

Hovedmålet til prosjekt «Skogeierkommunikasjon i en ny tid» er at prosjektet skal gi grunnlag for å utvikle god og effektiv kommunikasjon med ulike skogeiergrupper som grunnlag for å utnytte ressursene på deres skogeierdommer. Prosjektets effektmål er at prosjektet skal framskaffe kunnskap om:

- I hvilken grad elektronisk informasjon kan komme som erstatning for en vesentlig del av den skriftlige informasjonen pr. post til skogeier
- I hvilken grad elektronisk informasjon kan bidra til å øke skogeierne deltakelse på skogfaglige arrangementer
- Hvilke kommunikasjonstiltak som bør prioriteres for at budskapet skal ha økt sannsynlighet for å nå fram overfor skogeier, spesielt overfor nye skogeiere og kvinnelige skogeiere
- Hvordan skogfondsordningen kan gjøres bedre forståelig for skogeier, spesielt nye skogeiere og kvinnelige skogeiere

Resultatene fra begge prosjekter skal gi grunnlag for å legge om til en riktigere kommunikasjonsform overfor skogeierne generelt, og gi grunnlag for økt tilpasning til behovet til nye skogeiere og kvinnelige skogeiere. Dette skal kunne bidra til at næringen over tid vil lykkes i målet om økt aktivitet – spesielt på skogkulturområdet.

2. Metode

Datainnsamlingen til andelseierundersøkelsen i Mjøsen Skog og Viken Skog som beskrives i denne rapporten, foregikk ved hjelp av en postal undersøkelse.

Metodekapittelet er basert på forsker Vegard Johansens metodegjennomgang i arbeidsnotat (Johansen 2008).

2.1 Utvalg

Innenfor Mjøsen Skog ble undersøkelsen sendt pr. post til halvparten av andelseierne etter et tilfeldig utvalg. Trekkingen var stratifisert ved at man gikk etter eiernummer. Av Mjøsen Skogs ca 4000 andelseiere ble derved spørreskjemaet sendt til ca 2000 andelseiere.

Innenfor Viken Skog ble undersøkelsen sendt alle andelseiere i de seks skogeierlagene Lunner Skogeierlag, Modum Skogeierlag, Nedre Romerike Skogeierlag, Nord-Aurdal Skogeierlag, Rakkestad Skogeierlag og Sandar Skogeierlag. Totalt ble det sendt ut spørreskjema til ca 1200 andelseiere i Viken Skog.

Spørreskjemaene ble returnert respektive andelslag, deretter samlet og punchet av Mjøsen Skog. Under punching ble svarene fra de to andelslagene holdt adskilt.

Det ble vurdert som usikkert om alle andelseierne ville kjenne navnet på sitt lokale skogeierlag. Andelseierne ble derfor bedt om å oppgi kommunen de bodde i. Ettersom en del av skogeierne bor i en annen kommune enn der skogen ligger, endte man opp med at respondentene bodde i 71 kommuner. Hadde alle andelseierne bodd i kommunen der skogen ligger, ville undersøkelsen inkludert 20 kommuner innenfor Mjøsen Skog og 7 kommuner innenfor Viken Skog.

Før analysearbeidet startet ble de 71 kommunene gruppert på følgende måte:

1. Mjøsen Nord: Dovre, Gausdal, Lesja, Lillehammer, Lom, Nord-Fron, Ringebu, Sel, Skjåk, Sør-Fron, Vågå og Øyer
2. Mjøsen Vest: Gjøvik, Vestre Toten og Østre Toten
3. Mjøsen Øst: Eidsvoll, Hamar, Løten, Ringsaker og Stange
4. Annen kommune Mjøsen Skog (gjelder andelseiere i Mjøsen Skog som bor i andre kommuner enn de som er listet opp i gruppe 1-3)
5. Viken testområde: Lunner og Nord-Aurdal
6. Viken ikke testområde: Modum, Nittedal, Rakkestad, Sandefjord og Skedsmo
7. Annen kommune Viken (gjelder andelseiere i Viken Skog som bor i andre kommuner enn de som er listet opp i gruppe 5-6)

Materialet i undersøkelsen var for lite til å kunne gå inn med analyse av ulikheter på kommunenivå. Det ble imidlertid undersøkt om det var forskjeller på svar mellom andelseierne fra de grupperte kommunene.

2.2 Gjennomføring av undersøkelsen

Utvikling av spørreskjemaet

Proessen med å utvikle utkastet til spørreskjema til andelseierundersøkelsen involverte medarbeidere fra Mjøsen Skogs avdeling for Organisasjon og Samfunn og Distriktstjenesten.

Prosjekt «Holdningsundersøkelse blant skogeiere i Mjøsen Skog» benyttet Østlandsforskning til å kvalitetssikre spørreskjemaet som skulle anvendes i undersøkelsen. Daværende forskningsleder Kristian Lein og forsker Vegard Johansen ved Østlandsforskning bidro med dette i april 2008 ved å gå gjennom utkastet til spørreskjema og gi kommentarer. Spørreskjemaet ble deretter rettet opp i tråd med Østlandsforskningens anbefalinger. Det samme skjemaet ble også pilottestet før selve undersøkelsen startet.

Mjøsen Skogs spørreskjema ble også anvendt i Viken Skog, men endret slik at det var Viken Skogs navn som framgikk på alle relevante steder og ved at introduksjonsarket ble undertegnet av Viken Skog. I tillegg supplerte Viken Skog med følgende spørsmål som bakgrunnsvariabel: «Er du tillitsvalgt?». Dette tilleggsspørsmålet ble ikke tatt inn hos Mjøsen Skog, som allerede hadde startet gjennomføring av undersøkelsen.

Utsending og motivering

Datainnsamlingen foregikk ved hjelp av en postal undersøkelse. Spørreskjemaet besto av i alt 8 sider, inkludert introduksjonssiden. Med hvert skjema fulgte en ferdigadressert konvolutt, der porto var betalt av oppdragsgiver.

Både Mjøsen Skog og Viken Skog omtalte undersøkelsen på sine hjemmesider og oppfordret eierne til å besvare undersøkelsen.

Utsendelsen av spørreskjemaet foregikk på følgende måte:

- Spørreskjemaet ble sendt ut fra Mjøsen Skog til halvparten av Mjøsen Skogs andelseiere i brev av 5. mai 2008. Svarfrist var 1. juni 2008.
- Spørreskjemaet ble sendt ut fra Viken Skog til alle andelseierne i seks skogeierlag i Viken Skog i brev av 13. mai 2008. Svarfrist var 10. juni 2008.

Det kom inn svar fra andelseiere i begge andelslag lenge etter at fristen var gått ut. Alle skjemaer som var mottatt innen 20. juni 2008 ble med i undersøkelsen.

For å motivere andelseierne til å svare på spørreskjemaet og derved øke svarprosenten, kunne andelseiere som sendte inn spørreskjemaet være med i trekningen om en premie. Mjøsen Skogs respondenter kunne være med i trekningen av et stort tresnitt av kunstneren Einar Sigstad, mens Viken Skogs respondenter kunne være med i trekningen av et gavekort til en verdi av 2000 kroner.

Andelseiere som ønsket å være med i trekningen om premie, måtte legge ved et eget skjema med navn og adresse, som ble skilt fra det besvarte spørreskjemaet straks det ble mottatt i andelslaget. Både Mjøsen Skog og Viken Skog bekrefter at denne prosedyren ble fulgt og at spørreskjemaer som

ikke ble gjennomgått eller på annen måte behandlet før tilleggsskjemaet med navn og adresse på andelseier var fjernet fra svarkonvolutt.

Analyse

Ettersom andelseierundersøkelsen etter hvert også inkluderte materiale fra Viken Skog i tillegg til Mjøsen Skog, og skulle inngå i prosjekt «Skogeierkommunikasjon i en ny tid», ble det lagt større vekt på analysedelen av undersøkelsen. Mjøsen Skog inngikk derfor avtale med Østlandsforskning om at instituttet skulle behandle og analysere datamaterialet fra undersøkelsen i både Mjøsen Skog og Viken Skog.

Østlandsforskning v/forsker Vegard Johansen utarbeidet puncheguide, utarbeidet SPSS-oppsett, gjennomførte puncheveiledning og gjennomgikk SPSS-filen. Videre hadde forsker Vegard Johansen møte med prosjektleder Berit Sanness, Mjøsen Skog, om valg av analyser. Østlandsforskning gjennomførte deretter de beskrivende og forklarende analysene og presenterte funnene på et oppstartsmøte for styringsgruppen og referansegruppen til prosjekt «Skogeierkommunikasjon i en ny tid» den 27. juni 2008.

Forsker Vegard Johansen ved Østlandsforskning analyserte sentrale bakgrunnsvariabler (forklaringsvariabler). Videre utførte han univariat analyse (beskrivelse av enkeltvariabler), bivariat analyse (sammenheng mellom to variabler) og multivariat analyse (sammenheng mellom tre eller flere variabler; logistisk og lineær regresjon). Det ble definert totalt 33 variabler i undersøkelsen. I alt 15 forklarende analyser, hovedsakelig regresjoner, ble gjennomført. Analyseoppdraget er dokumentert gjennom et arbeidsnotat til oppdragsgiver utarbeidet av forsker Vegard Johansen, Østlandsforskning (Johansen 2008).

Prosjektets omfang gjorde at analyseoppdraget til Østlandsforskning ble avgrenset til å fokusere på å forklare resultater gjennom kort tekst til tabellene framfor å gjennomføre en dypere analyse. Prosjektleder Berit Sanness har gått nærmere gjennom resultater og analyser, sammenholdt disse med andre undersøkelser og utformet konklusjoner og anbefalinger i foreliggende rapport (jf. kapittel 4 og 5).

2.3 Hvor sikre er resultatene?

Kvalitetsikring

Presisjonsnivået i undersøkelsen ble styrket ved at forskere ved Østlandsforskning, fagpersoner ved Mjøsen Skog og deltakere i piloter bidro til å utvikle spørreskjemaet (Johansen 2008).

Mange variabler

Effekten av en rekke forklaringsdimensjoner er undersøkt. I arbeidsnotatet fra Østlandsforskning presiseres det at noen av forklaringsmodellene har høy forklaringskraft, og det kan tyde på relativt sikre estimater, mens andre modeller er atskillig svakere. Det er ikke testet for forutsetninger på grunn av prosjektets ressurser. I arbeidsnotatet understrekes det at på grunn av manglende tester,

og det at det er andre relevante dimensjoner som det ikke er kontrollert for, vil resultatene måtte kommenteres med varsomhet (Ibid).

Populasjonen

Utvalget som er undersøkt er hentet fra en klart definert populasjon; andelseiere i Mjøsen Skog og Viken Skog. Resultatene kan ikke uten videre overføres til å gjelde skogeiere generelt eller andelseiere i andre deler av landet.

Svarprosent

Det er i alt 1050 personer som har svart på undersøkelsen. I alt ble det sendt ut 3200 skjema, og det gir en svarprosent på 33. Svarprosenten for Viken Skog er noe høyere sammenliknet med Mjøsen Skog, hhv. 39 prosent og 29 prosent. Ettersom det er en postal undersøkelse, kan svarprosenten anses som akseptabel, i følge Johansen 2008. Responsen på undersøkelsen fordelte seg slik:

Antall andelseiere (runde tall)

	Mjøsen Skog	Viken Skog	Samlet
Totalt antall andelseiere i området som ble undersøkt	4000	1200	5200
Antall andelseiere som mottok spørreskjemaet	2000	1200	3200
Antall andelseiere som svarte på undersøkelsen	580	470	1050

Østlandsforskning viser til at det at spørreskjemaet var såpass omfattende (8 sider) kan ha spilt en rolle for svarprosenten. I forhold til å generalisere fra utvalget til hele Viken Skog og Mjøsen Skog, peker Østlandsforskning på at det er viktig å innse at frafallet kan være systematisk. Svarprosenten tyder på at det er de spesielt interesserte som har avgitt svar. Kjønnfordelingen blant de som svarte er imidlertid omtrent som for de som mottok spørreskjemaet. Den geografiske fordelingen viser store forskjeller – en naturlig konsekvens av hvordan utvalget har skjedd (Ibid).

Vurderingen av at respondentene er spesielt interessert, bekreftes ved at hele 33 prosent av de som har svart, abonnerer på Norsk Skogbruk. I tillegg til momentene som Østlandsforskning peker på, kan ulik premiering i forbindelse med deltakelsen i Mjøsen Skog og Viken Skog ha hatt betydning for at svarprosenten i Mjøsen Skog og Viken Skog er ulik.

Østlandsforskning viser til at det forekommer «hull i datamatriksen». Det betyr at ikke alle respondentene har svart på alle spørsmål/påstander. Derfor varierer nettoutvalget for hvert enkelt spørsmål. For hver tabell refereres derfor antallet som har svart på det enkelte spørsmål.

Feilkilder

For å undersøke sikkerheten i målingene har Østlandsforskning bl.a. testet korrelasjoner og Cronbachs α , ytterpunktene av bivariate korrelasjoner samt minimums- og maksimumsverdier. De sammensatte målene når ikke helt opp i forhold til tradisjonell testteori. Johansen (2008) peker også på at det kan forekomme tilfeldige målefeil:

- Respondenten har ikke forstått spørsmålet. Pilottesting av spørreskjemaet ble gjennomført for å forebygge dette.
- Puncher kan ha satt inn feil verdi. I gjennomgangen av SPSS-filen fant Østlandsforskning noen eksempler på dette. Disse verdiene er tatt ut.

- Respondenten kan ha blitt forstyrret under gjennomføringen av undersøkelsen. Dette er det vanskelig å si noe om.
- Respondenten kan ha opplevd at man blir tvunget til å krysse av svaralternativ som man ikke føler passer. Dette er søkt løst ved å ha midtkategorier enkelte steder. Andre steder har man kun «kryss av» på en liste, uten å ha «ja» og «nei», og her har Østlandsforskning måttet gå igjennom datasettet i etterkant (se om respondenten svarer på spørsmål rundt tomme felt).
- En stor del av spørreskjemaet handler om å ta stilling til holdninger. Holdningsspørsmål er påvirkelige av påstandsformuleringen og mindre håndgripelige enn kunnskapsspørsmål.
- Respondenten kan komme til å krysse av på alle «ja»-svarene fortløpende, uten å reflektere over innholdet i hvert enkelt spørsmål. Dette er søkt løst ved at man har benyttet påstandsbatteri (rekker av påstander) der noen påstander er positivt ladet, mens andre er negativt ladet.

3. Resultater

Grunnlaget for foreliggende rapport er databehandlingen og analysearbeidet som forsker Vegard Johansen, Østlandsforskning, har utført på oppdrag for Mjøsen Skog, og som er oversendt oppdragsgiver som et arbeidsnotat (Johansen 2008). Arbeidsnotatet er unndratt offentligheten da det inkluderer behandling av spørsmål av forretningsmessig karakter. Resultater og analyser som ikke er forretningsensitive presenteres i en sammenfattet form i dette kapittelet.

Alle tabeller i dette kapittelet er direkte utdrag fra forsker Vegard Johansens arbeidsnotat, og tabellene kildefestes ikke i hvert enkelt tilfelle. Kommentarene til tabellene er også basert på Johansens arbeidsnotat. Ettersom det varierer hvor mange respondenter som har besvart hvert enkelt spørsmål, oppgis antall (N) som har svart ved hver tabell.

3.1 Bakgrunnsvariabler

Tabellene viser hvordan respondentene fordelte seg med hensyn til de ulike bakgrunnsvariablene som var kartlagt i undersøkelsen (Johansen 2008):

Alder

	Prosent
-39 år	13
40-49 år	28
50-59 år	32
60-69 år	20
70 år og eldre	7

N = 1036

Kjønn

	Prosent
Kvinne	19
Mann	81

N = 999

Antall år som skogeier

	Prosent
Mindre enn 5 år	10
5-10 år	17
10-20 år	26
Mer enn 20 år	46

N = 1012

Utdanning

	Prosent
Videregående skole eller lavere	27
Landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning	40
3-årig høyskole eller mer (innenfor andre fagområder enn skogbruk)*	33

N = 1001

*Respondenter som hadde 3-årig høyskole eller mer innenfor andre fagområder enn skogbruk ble registrert i denne gruppen, selv om de i tillegg hadde landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning

Bo på eiendommen

	Prosent
Bor på eiendommen	82
Bor ikke på eiendommen	18

N = 977

Overtok etter skogeier (familie) som ...

	Prosent
Utførte en vesentlig del av det praktiske skogsarbeidet selv	44
Utførte noe av det praktiske skogsarbeidet selv	28
Ikke utførte det praktiske skogsarbeidet selv	20
Ikke var i familie	8

N = 980

Vært med forrige eier ut i skogen

	Prosent
Ofte	35
Av og til	34
Sjelden	21
Aldri	10

N = 1031

Bosted

	Prosent
Mjøsen Nord	21
Mjøsen Vest	12
Mjøsen Øst	18
Annen kommune Mjøsen Skog	4
Viken testområde	13
Viken ikke-testområde	26
Annen kommune Viken Skog	6

Abonnement på Norsk Skogbruk

	Prosent
Ja	33
Nei	67

N = 1013

Hjemmel på eiendommen

	Prosent
Har hjemmel	96
Har ikke hjemmel	4

N = 1024

Tillitsvalgt (kun Viken Skog)

	Prosent	Antall
Tillitsvalg	5	21
Ikke tillitsvalgt	95	443

N = 464

3.2 Analyse av forklaringsvariablene

3.2.1 Sammenhengen mellom kjønn og alder

Kvinneandelen blant de som mottok spørreskjemaet var på 19 prosent, mens den blant de som svarte var mellom 14 prosent (kvinne som andelseier) og 21 prosent (kvinne som andelseier + kvinne og mann som andelseier). Johansen (2008) fant derfor at det var bra samsvar mellom kjønnsfordelingen i utvalget som svarte og de som mottok skjemaet.

Aldersgruppe	Kvinne	Mann
Under 30 år	2	1
30-39 år	12	12
40-49 år	32	27
50-59 år	32	32
60-69 år	15	21
70 år og eldre	7	7

N = 999

Det ble funnet små forskjeller i aldersfordelingen for kvinner og menn som svarte på undersøkelsen. Andelen kvinner i aldersgruppen 40-49 år var noe høyere enn for menn, mens andelen menn i aldersgruppen 60-69 år var noe høyere enn for kvinner. Det betyr at kvinnene i gjennomsnitt havnet litt lavere enn mennene mht aldersgruppe.

3.2.2 Sammenheng mellom kjønn, alder og utdanning

Østlandsforskning har analysert (trivariat analyse) hvordan utdanningsnivået fordeler seg på aldersgrupper for kvinner og menn. Analysen gjelder respondentene fra Mjøsen Skog og Viken Skog samlet, og resultatet gjengis i følgende tabell (Johansen 2008):

Kjønn, alder og utdanning

Kjønn	Høyeste utdanningsnivå	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70 år +
Kvinne	Videregående skole	23 %	26 %	39 %	30 %	58 %
	Landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning	4 %	17 %	19 %	15 %	17 %
	3-årig høyskole innen andre fag enn skogbruk*	73 %	57 %	42 %	56 %	25 %
	Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Mann	Videregående skole	26 %	19 %	30 %	25 %	46 %
	Landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning	42 %	55 %	41 %	40 %	39 %
	3-årig høyskole innen andre fag enn skogbruk*	32 %	26 %	29 %	35 %	16 %
	Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

*Respondenter som hadde 3-årig høyskole eller mer innenfor andre fagområder enn skogbruk ble registrert i denne gruppen, selv om de i tillegg hadde landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning

Under behandlingen av materialet ble det ikke skilt mellom at respondenter med høyere utdanning innen andre fag enn skogbruk samtidig hadde landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere utdanning innenfor skogbruk. Resultatet av denne analysen må derfor vurderes med en viss forsiktighet.

Materialet viser kjønnsforskjeller. Nær 75 prosent av kvinnene i den yngste aldersgruppen (30-39 år) har 3-årig høyere utdanning eller mer innenfor andre fag enn skogbruk. Samtidig har nesten ingen i denne aldersgruppen landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning (med unntak for dem som eventuelt har dette i tillegg til høyere utdanning innenfor andre fag enn skogbruk). Blant kvinnene i aldersgrupper fra 40 år og oppover har mellom 15 og 20 prosent landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning.

For mennene er det landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning som dominerer med unntak for de eldste (70 år +). Blant mennene har kun 32 prosent i den yngste aldersgruppen (30-39 år) minst 3-årig høyere utdanning innenfor andre fag enn skogbruk. Andelen som har landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere utdanning innenfor skogbruk ligger på omkring 40 prosent for alle aldersgrupper unntatt for aldersgruppen 40-49 år, der andelen var på 55 prosent.

3.2.3 Sammenheng mellom kjønn, alder og forrige eiers praktiske erfaring

Det er også analysert (trivariat analyse) hvordan forrige eiers praktiske erfaring fordeler seg på aldersgrupper for kvinner og menn. Analysen gjelder for respondentene fra Mjøsen Skog og Viken Skog samlet, og resultatet gjengis i følgende tabell (Ibid):

Kjønn, alder og forrige eiers praktiske erfaring

		30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70 år +
Kvinne	Ikke utført praktisk skogsarbeid	15 %	21 %	16 %	26 %	23 %
	Vesentlig praktisk skogsarbeid	35 %	50 %	47 %	33 %	46 %
	Noe praktisk skogsarbeid	50 %	25 %	27 %	33 %	23 %
	Ikke i familie	0 %	4 %	9 %	7 %	8 %
	Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Mann	Ikke utført praktisk skogsarbeid	27 %	13 %	18 %	26 %	31 %
	Vesentlig praktisk skogsarbeid	32 %	51 %	43 %	44 %	44 %
	Noe praktisk skogsarbeid	30 %	27 %	31 %	25 %	15 %
	Ikke i familie	11 %	9 %	8 %	4 %	10 %
	Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Av materialet framgår det at 8 prosent av respondentene har overtatt eiendommen utenom familien.

Totalt har 72 prosent av respondentene overtatt eiendommen fra eier som har utført noe eller det vesentlige av praktisk skogsarbeid på eiendommen. Blant de yngste kvinnelige andelseierne (30-39 år) som har svart på undersøkelsen finner vi den høyeste andelen (85 prosent) som har overtatt skog der noe eller det vesentlige av det praktiske skogsarbeidet er utført av forrige eier. For menn i samme aldersgruppe er andelen på 62 prosent.

3.3 Forholdet til egen skog

3.3.1 Nærhet til egen skog

Undersøkelsen viser at 99,6 prosent (1040 av 1044) av respondentene fra Mjøsen Skog og Viken Skog samlet, vet hvor skogen deres ligger. Hele 96 prosent av respondentene har vært i skogen sin i løpet av det siste året (Johansen 2008).

3.3.2 Overlevere eiendommen i bedre stand

Respondentene ble spurt om hvordan de ønsket at skogtilstanden skulle være ved eiendoms-overdragelsen i forhold til tilstanden da de selv overtok eiendommen. Den univariate analysen (Johansen 2008) ga følgende resultat for Mjøsen Skog og Viken Skog, i tillegg til tallene samlet:

Er du opptatt av å overlevere eiendommen din i bedre stand enn da du overtok den?

	Samlet	Mjøsen	Viken
Uenig	3 %	5 %	3 %
Verken eller	12 %	13 %	9 %
Ganske enig	25 %	26 %	24 %
Helt enig	60 %	58 %	64 %

N = 1038

Tabellen viser at 85 prosent er helt eller ganske enig i påstanden om at de er opptatt av å overlevere eiendommen i bedre stand enn da de overtok den. Svarene tyder på at respondentene har stor ansvarsfølelse for skogforvaltningen. Resultatet viser små forskjeller mellom respondenter fra Mjøsen Skog og Viken Skog. Mens 84 prosent av respondentene fra Mjøsen Skog er «ganske enig» eller «helt enig» i påstanden, er andelen 88 prosent blant respondentene fra Viken Skog.

3.3.3 Hvorfor plante etter hogst

Spørreskjemaet inkluderte ulike påstander knyttet til hva man vektlegger ved planting etter hogst. Kategoriene man kunne velge blant for hver enkelt påstand var: «helt enig», «ganske enig», «verken eller», «ganske uenig» og «helt uenig».

Ikke alle respondenter har svart på hele spørsmålsbatteriet (rekken av påstander). Johansen 2008 skriver at ettersom man ikke har hatt en «vet ikke»-kategori og heller ikke «irrelevant»-kategori, ble det stående en del «hull i datamatriksen». For å kunne utføre relevante sammenlikninger har Østlandsforskning derfor lagt inn kategorien «ikke svart». Det pekes på at de sentrale kategoriene i forhold til betydningen for de ulike områdene er (summen av) «ganske enig» og «helt enig».

Følgende tabell viser resultatet for respondentene i Mjøsen Skog og Viken Skog samlet etter at Østlandsforskning har gjennomført en univariat analyse av materialet (Ibid).

Dersom du planter etter hogst, hva legger du vekt på?

	Ikke svart	Helt uenig	Ganske uenig	Verken eller	Ganske enig	Helt enig
Ansvarsfølelse for neste generasjon	5 %	1 %	2 %	8 %	26 %	58 %
Økonomisk optimalt å plante etter hogst	8 %	1 %	4 %	17 %	26 %	44 %
Biologisk nødvendig for å få ny skog	7 %	5 %	6 %	17 %	24 %	41 %
Bevisst skogens betydning for klima	9 %	2 %	6 %	18 %	25 %	40 %
Gode rammevilkår	11 %	4 %	8 %	24 %	28 %	25 %
Faglig råd fra skogbruksleder	10 %	13 %	14 %	21 %	20 %	21 %
Lowverket/pålegg fra myndighetene	14 %	19 %	17 %	26 %	13 %	12 %

N = 1006

Omkring 85 prosent av respondentene fra Mjøsen Skog og Viken Skog er ganske eller helt enig i at de legger vekt på ansvarsfølelsen for neste generasjon når de planter skog. Drøyt 2/3 av respondentene legger vekt på at det er økonomisk optimalt å plante, 2/3 vektlegger at det er biologisk nødvendig å plante for å få opp ny skog, mens 2/3 legger vekt på å plante fordi de er bevisst skogens betydning for klima. Lovverket/pålegg fra myndighetene har minimal betydning. Kun 25 prosent tillegger dette vekt.

Østlandsforskning har også analysert respondentene fra Mjøsen Skog og Viken Skog hver for seg. For enkelthets skyld har Johansen (2008) samlet svarene i to grupper; «Mindre betydning» inkluderer svaralternativene «ikke svart», «helt uenig», «ganske uenig» og «verken eller». «Større betydning» inkluderer svaralternativene «ganske enig» og «helt enig». Resultatet av analysen er gjengitt i følgende tabell:

Dersom du planter etter hogst, hva legger du vekt på?

	Mjøsen		Viken	
	Mindre betydning	Større betydning	Mindre Betydning	Større betydning
Ansvarsfølelse for neste generasjon	16 %	84 %	16 %	84 %
Økonomisk optimalt å plante etter hogst	27 %	73 %	35 %	65 %
Biologisk nødvendig for å få ny skog	33 %	67 %	36 %	64 %
Bevisst skogens betydning for klima	36 %	64 %	33 %	67 %
Gode rammevilkår	44 %	56 %	51 %	49 %
Faglig råd fra skogbruksleder	54 %	46 %	63 %	37 %
Lovverket/pålegg fra myndighetene	74 %	26 %	76 %	24 %

Mjøsen = 553 og Viken = 453

Av tabellen ser det ut til at respondentene i Mjøsen Skog legger noe mer vekt på argumenter om at det er økonomisk optimalt å plante og at det er gode rammevilkår, enn det respondentene fra Viken Skog gjør. Dessuten ser det ut til at respondentene fra Mjøsen Skog legger større vekt på faglige råd om planting fra skogbruksleder enn det respondentene fra Viken Skog gjør. Østlandsforskning har analysert dette nærmere.

Ansvarsargumenter

Østlandsforskning har analysert hvilke faktorer som virker inn på ansvarsargumentene. Følgende påstand har med ansvarsfølelse å gjøre:

- «Er du opptatt av å overlevere eiendommen din i bedre stand enn da du overtok den?»

Også to av påstandene når det gjelder hva skogeier legger vekt på ved planting etter hogst, kan sies å ha med ansvarsfølelse å gjøre. Det gjelder:

- «Jeg har ansvarsfølelse for neste generasjon»
- «Jeg er bevisst skogens betydning for klima»

Østlandsforskning har analysert om disse tre «ansvarsfaktorene» slår ut i forhold til ulike bakgrunnsvariabler som er registrert i undersøkelsen. Johansen (2008) fant at lineær regresjon indikerer at følgende variabler har betydning (signifikant på minimum 0.1-nivå):

- Kjønn: Kvinner er mer opptatt av «ansvar» enn menn
- Alder: De yngste er mindre opptatt av «ansvar» enn de eldste (50 år +)
- Vært med: De som ofte var med forrige eier i skogen er mer opptatt av «ansvar» enn de som var med «av og til», «sjelden» eller «aldri».
- Inntekt: Der skogen utgjør mindre enn 5 prosent av inntekten i totalhusholdningen, er respondenten mindre opptatt av «ansvar» enn der skogen betyr mer enn 5 prosent.

Rammevilkår

Østlandsforskning har analysert nærmere påstanden om at skogeier legger vekt på «gode rammevilkår» når det gjelder planting etter hogst, slår ut i forhold til ulike bakgrunnsvariabler som er registrert i undersøkelsen. Det er ikke undersøkt hva respondentene forstår med uttrykket «gode rammevilkår». Johansen (2008) fant at logistisk regresjon indikerer at følgende variabler har betydning (signifikant på minimum 0.1-nivå):

- Geografi: Respondenter i Viken Skog med bosted i kommunene Modum, Nittedal, Rakkestad, Sandefjord og Skedsmo (Kommunegruppe Viken ikke-testområde) er mindre opptatt av «rammevilkår» enn respondenter andre steder.
- Inntekt: Respondenter der skogen utgjorde mindre enn 5 prosent av inntekten i totalhusholdningen er mindre opptatt av «rammevilkår» enn de der skogen betyr mer enn 5 prosent.

Faglige råd fra skogbruksleder

Østlandsforskning har analysert om påstanden om at skogeier legger vekt på «faglig råd fra skogbrukslederen» når det gjelder planting etter hogst, slår ut i forhold til ulike variabler som er registrert i undersøkelsen. Johansen (2008) fant at logistisk regresjon indikerer at følgende variabler har betydning (signifikant på minimum 0.1-nivå):

- Andelslag: Mjøsen Skogs respondenter er mer opptatt av «faglige råd fra skogbruksleder» enn Viken Skogs respondenter
- Utdannelse: De med landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdannelse er mindre opptatt av «faglige råd fra skogbruksleder» enn de som kun har videregående skole eller 3-årig høyere utdanning innenfor andre fag enn skogbruk.
- Kjønn: Kvinner er mer opptatt av «faglige råd fra skogbruksleder» enn menn.
- Alder: De eldste (60 år +) er mer opptatt av «faglige råd fra skogbruksleder» enn de yngre.

3.4 Kurs, skogdager, møter og lignende

I undersøkelsen har man forsøkt å finne ut hvilke erfaringer respondentene har med skogkvelder, møter og skogdager, samt om enkle fagtilbud med demonstrasjonsskoger kan være veien å gå.

3.4.1 Deltatt på fagtilbud

Materialet viser at 63 prosent av respondentene innenfor Mjøsen Skog og Viken Skog samlet har deltatt på ett eller flere fagtilbud i løpet av de siste 5 årene. 40 prosent har deltatt på to eller flere fagtilbud i løpet av 5-årsperioden. Tabellen viser hvordan respondentene har deltatt på fagarrangementene, samlet og fordelt på hvert andelslag (Johansen 2008):

Har du deltatt på noen av disse fagtilbudene i løpet av de siste 5 årene?

Fagtilbud	Samlet	Mjøsen	Viken
Levende Skog-kurs	39 %	49 %	27 %
Fagdag/skogdag	38 %	43 %	32 %
Skogkveld	31 %	35 %	25 %
Skogbruksplankurs	14 %	15 %	12 %
Aktivt Skogbruk-kurs (f.eks. kurs i ungsogpleie)	10 %	8 %	13 %
Antall svar (N)	1039	571	467

Østlandsforskning har analysert hvordan deltakelsen på fagtilbud varierer med ulike variabler som er registrert. Johansen (2008) fant at lineær regresjon indikerer at følgende variabler har betydning (signifikant på minimum 0.1-nivå):

- Skogeiertid: De som bare har vært skogeiere i 5 år eller mindre, har vært sjeldnere på fagtilbud enn de som har vært skogeiere i flere år
- Bosted: De som bor på eiendommen har deltatt oftere på fagtilbud enn de som ikke bor på eiendommen
- Geografi: De fra Mjøsen Skog med bosted i kommuner innenfor Mjøsen Skogs område (Kommunekategoriene Nord, Vest og Øst innenfor Mjøsen Skog) og fra Viken Skog med bosted i kommunene Modum, Nittedal, Rakkestad, Sandefjord og Skedsmo (Kommunegruppe «Viken ikke-testområde»), deltar oftest på ulike fagtilbud.
- Inntekt: De der skogen utgjør mindre enn 5 prosent av inntekten i totalhusholdningen, har deltatt sjeldnere på fagtilbud enn de der skogen betyr mer enn 10 prosent.
- Vært med: De som ofte/av og til var med forrige eier i skogen, deltar oftere på kurs enn de som ikke var det (sjelden, aldri)
- Forrige eier: De der forrige eier ikke utførte praktisk skogsarbeid eller der eiendommen ikke er overtatt innenfor familien, deltar oftere enn de der forrige eier tok noe/vesentlig del av praktisk skogsarbeid
- Utdanning: De med landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning deltar oftere enn de uten slik utdanning
- Norsk Skogbruk: Abonnenter deltar oftere enn de uten abonnement

3.4.2 Erfaringer med skogkveld/møte/skogdag

De som har deltatt på skogkveld/møte/skogdag i regi av skogeierlaget, har fått spørsmål om opplevelsen av slike tiltak. Østlandsforskning har analysert resultatene, som gjengitt i tabellen. For å øke tabellens lesbarhet, er negative påstander i spørreskjemaet snudd i tabellen. Johansen 2008 peker på at bare 320 av 693 respondenter har svart på hele batteriet med påstander. Derfor gis en oversikt over antall som har svart på de ulike påstandene til sist i tabellen, som gjelder for respondentene fra Mjøsen Skog og Viken Skog samlet (Ibid):

Hvordan opplever du en skogkveld/møte/skogdag i regi av skogeierlaget. Jeg ...

	Helt uenig	Ganske uenig	Verken eller	Ganske enig	Helt enig	Antall (N)
Føler meg velkommen	2 %	2 %	10 %	23 %	63 %	679
Opplever at det snakkes et lett språk	6 %	8 %	15 %	19 %	53 %	327
Opplever å være en del av miljøet	3 %	7 %	23 %	27 %	40 %	630
Blir inspirert til å være aktiv skogeier	5 %	13 %	19 %	2 %	41 %	577
Får faglig påfyll	1 %	4 %	24 %	38 %	33 %	630

Hele 86 prosent føler seg velkomne. Noen få faller imidlertid utenfor (4 prosent føler seg ikke velkomne). Tabellen viser at 2/3 føler seg som en del av miljøet, mens nesten like mange blir inspirert til å være aktive skogeiere ved å delta på skogkveld/møte/skogdag i regi av skogeierlaget. Drøyt 70 prosent får faglig påfyll av dette.

I undersøkelsen var det totalt 327 respondenter som svarte på spørsmålet om språkbruken på skogkveld/møte/skogdag. Av disse svarte 14 prosent at de opplevde at det snakkes et vanskelig språk på skogkveld/møte/skogdag.

Østlandsforskning har også analysert respondentene fra Mjøsen Skog og Viken Skog hver for seg. For enkelthets skyld har Johansen 2008 samlet svarene i tre grupper; «uenig» (inkluderer svaralternativene «helt uenig» og «ganske uenig») «verken eller» og «enig» (inkluderer svaralternativene «ganske enig» og «helt enig»). Resultatet av analysen er gjengitt i følgende tabell:

Hvordan opplever du en skogkveld/møte/skogdag i regi av skogeierlaget. Jeg ...

	Mjøsen			Viken		
	Uenig	VE	Enig	Uenig	VE	Enig
Føler meg velkommen	4 %	9 %	87 %	4 %	11 %	85 %
Opplever at det snakkes et lett språk	13 %	14 %	73 %	13 %	16 %	72 %
Opplever å være en del av miljøet	10 %	25 %	65 %	11 %	19 %	70 %
Blir inspirert til å være aktiv skogeier	20 %	19 %	61 %	17 %	20 %	63 %
Får faglig påfyll	4 %	21 %	74 %	6 %	28 %	65 %

Både i Mjøsen Skog og Viken Skog er det klart høyest score for alternativet «Føler meg velkommen». Forskjellen mellom svarene i de to andelslagene er små. I Mjøsen Skog vektlegges «Får faglig påfyll» noe høyere enn i Viken Skog.

Respondentene kunne komme med kommentarer til spørsmålet om hvordan de opplever en skogkveld/møte/skogdag i regi av skogeierlaget. Her er eksempler på kommentarer:

- «Mannsdominans»
- «Kanskje litt lite tidseffektive møter»
- «Liten aktivitet i laget»
- «Prates bare entreprenørdrift»
- «Møtene blir for lange, mye utenomstakk»
- «Ønsker heller direkte kontakt med prosjektleder»

Analyse av erfaringer med fagtilbud

Østlandsforskning har sett nærmere på hvordan respondentene opplever skogkveld/møte/skogdag i regi av skogeierlaget. Det er sammensatte mål, og følgende variabler er med: «Føler meg velkommen», «Opplever å være en del av miljøet», «Blir inspirert til å være aktiv skogeier» og «Får faglig påfyll».

Kun 4 prosent av variasjonen forklares. Men resultatene indikerer (Johansen 2008) at følgende variabler har betydning for om man er fornøyd med skogkveld/møte/skogdag (signifikant på minimum 0.1-nivå):

- Utdannelse: De med landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning er mer fornøyd enn andre
- Inntekt: De der skogen utgjør mindre enn 5 prosent av inntekten i totalhusholdning, er mindre fornøyd enn de der skogen betyr mer enn 5 prosent
- Geografi: De fra Mjøsen Skog som bor i kommunene Gjøvik, Vestre Toten og Østre Toten (Kommunegruppe «Mjøsen Vest») og de fra Viken Skog som bor i kommunene Lunner og Nord-Aurdal (kommunegruppe «Viken testområde») er mindre fornøyd enn andre respondenter

Årsaker til manglende deltakelse

Undersøkelsen viste at 37 prosent av respondentene ikke hadde deltatt på fagtilbud i løpet av de siste 5 årene. Det er sett nærmere på hvorfor noen sjelden eller aldri deltar på møter i regi av skogeierlaget.

Materialet viser at 15 prosent av respondentene i Mjøsen Skog og Viken Skog mener at årsaken til at man sjelden eller aldri deltar på møter i regi av skogeierlaget i særlig grad skyldes at det er for langt å reise til møtelokalet, 9 prosent hevder at det tas opp temaer som ikke interesserer dem, mens 4 prosent mener at møtene er uprofesjonelt gjennomført.

Johansen (2008) peker på at 345 respondenter (46 prosent av de som svarte på dette spørsmålsbatteriet) oppga andre årsaker, i hovedsak en eller annen form for «Tidspress». Dette er den dominerende kommentaren til respondentene fra både Mjøsen Skog og Viken Skog. Manglende tid begrunnes i hovedsak med at man har arbeid utenom gården. Det gjenspeiles i formuleringer som: «Ikke tid – har full jobb utenom bruket» og «Fagdag på dagtid går ikke med arbeid utenom gården». Mange av respondentene bruker formuleringer som «Tidspress», «Tidsklemme», «Tiden strekker ikke til» og «Prioritering av tid».

Blant kommentarene finner vi også en del andre typer formuleringer som begrunner hvorfor man aldri deltar på møter i regi av skogeierlaget. Her er noen eksempler:

Liten økonomisk betydning

- «Inntekten fra skogen betyr lite for totaløkonomien»
- «Hobbyskogeier»
- «Lite skog – regner meg som ”støttemedlem”»
- «Har en krevende jobb og er ikke ”proff” skogbruker»

Manglende motivasjon

- «Er vel ikke interessert nok»
- «Har hørt det meste før»
- «Får god hjelp av skogbruksleder – behøver ikke å prioritere fagtilbud selv»
- «Ikke møter – heller praksis»
- «Liker bedre tidsskrifter»

Utrygg i situasjonen

- «Føler meg ikke komfortabel i slike møter»
- «Føler meg for liten blant de store»
- «Føler meg ikke som profesjonell skogeier»
- «Gruer meg til å gå fordi det er så få kvinner med»
- «Mannsdominert»

Manglende markedsføring

- «Få kurs»
- «Få møter»
- «Har ikke fått innbydelse»
- «Kort varsel før møtet»

Annet

- «Møtevegring»
- «Min ektefelle deltar»
- «Høy alder»
- «Fersk skogeier»
- «Ikke profesjonelt gjennomførte møter»
- «Årsmøtet bruker for mye tid på høytlesing»

3.4.3 Skogbruksdiskusjon i omgangskretsen

I undersøkelsen ble det også spurt om man diskuterer skogbruk med noen i omgangskretsen.

Materialet viser at 13 prosent av de som svarte i undersøkelsen (Mjøsen Skog og Viken Skog samlet), ofte diskuterer skogbruk med noen i omgangskretsen. 42 prosent gjør det av og til, 36 prosent gjør det sjelden og 8 prosent diskuterer aldri skogbruk med noen i sin omgangskrets (Johansen 2008).

3.4.4 Demonstrasjonsskog

Oppdragsgiver hadde et eksplisitt ønske om å undersøke blant andelseierne om fagtilbud i form av skog som demonstrerte riktig skogbehandling kan ha interesse. Resultatene er gjengitt i følgende tabell (Johansen 2008):

Ønsker du å besøke en skog der du får demonstrert riktig...

	Samlet	Mjøsen	Viken
Ungskogpleie	64 %	65 %	62 %
Tynning	61 %	62 %	60 %
Foryngelse, planting	45 %	49 %	40 %
Markberedning	32 %	34 %	29 %
Sluttavvirkning	30 %	29 %	31 %
Antall svar (N)	932	517	415

Mellom 60 og 65 prosent av respondentene i Mjøsen Skog og Viken Skog ønsker å besøke skog der man får demonstrert riktig ungsogpleie og tynning. Skog som demonstrerer riktig foryngelse/planting ble oppfattet som interessant av 40-50 prosent av respondentene, mens omkring 30 prosent kan tenke seg å besøke demonstrasjonsskoger for markberedning og for sluttavvirkning. Respondentene kunne komme med kommentarer til spørsmålet. Andre temaer som ble nevnt blant respondentene, var:

- Miljø (Flerbrukshensyn, Levende Skog, Faglig informasjon/diskusjon med biolog)
- Lauvskog
- Kombinasjon skog-beite
- Vedlikehold av skogsbilveier

Demonstrasjonsskog for foryngelse/planting

Østlandsforskning analyserte nærmere hvilke variabler som har betydning for at man ønsker å besøke en skog der man får demonstrert riktig foryngelse/planting. Variabelen har to verdier. Indikatoren var: Ønsker du å besøke en skog der du får demonstrert riktig foryngelse, planting. Johansen (2008) fant at logistisk regresjon indikerer at følgende variabler har betydning (signifikant på minimum 0.1-nivå):

- Andelslag: Respondenter i Mjøsen Skog har oftere ønske om delta på slik demonstrasjon enn respondenter fra Viken Skog
- Skogeiertid: De som har vært skogeier i mer enn 10 år, er mindre interessert i slik demonstrasjon enn de som har vært skogeier opp til 10 år
- Vært med: De som av og til var med forrige eier i skogen er mer interessert i slik demonstrasjon enn de andre (ofte, sjelden, aldri)

Demonstrasjonsskog for ungsogpleie

Østlandsforskning analyserte nærmere hvilke variabler som har betydning for at man ønsker å besøke en skog der man får demonstrert riktig ungsogpleie. Variabelen har to verdier. Indikatoren var: Ønsker du å besøke en skog der du får demonstrert riktig ungsogpleie. Johansen (2008) fant at logistisk regresjon indikerer at følgende variabler har betydning (signifikant på minimum 0.1-nivå):

- Kjønn: Menn er mer interessert i slik demonstrasjon enn kvinner
- Skogeiertid: De som har vært skogeier i mer enn 5 år er mindre interessert i slik demonstrasjon enn de som har vært skogeier opp til 5 år
- Vært med: De som av og til var med forrige eier i skogen er mer interessert i slik demonstrasjon enn de andre (ofte, sjelden, aldri)
- Inntekt: For de der skogen utgjør mindre enn 5 prosent av inntekten i totalhusholdning, er mindre interessert i slik demonstrasjon enn de der skogen betyr mer enn 5 prosent

3.5 Elektronisk informasjon fra Mjøsen Skog/Viken Skog

3.5.1 Tilgang på internett

Det ble undersøkt om respondentene hadde tilgang på internett våren 2008. Hele 87 prosent av respondentene oppga at de hadde tilgang på internett, mens 13 prosent ikke hadde det. I Mjøsen Skog hadde 88 prosent av respondentene nettilgang, mens andelen var 86 prosent i Viken Skog. Det var totalt 1032 respondenter som svarte på dette spørsmålet (Johansen 2008).

3.5.2 Bruk av nettsidene

Av de som hadde tilgang på internett svarte 880 på hvor ofte de hadde vært inne på sitt eget andelslags hjemmeside. Tabellen viser nettvanene til respondentene samlet, og for Mjøsen Skog og Viken Skog hver for seg.

Hvor ofte var du inne på hjemmesiden (til andelslaget) i løpet av den siste måneden?			
	Samlet	Mjøsen	Viken
Minst 3 ganger i uka	1 %	2 %	1 %
Hver uke	5 %	6 %	4 %
Én gang i måneden	13 %	12 %	13 %
Var ikke innom sist måned, men har vært innom tidligere	39 %	39 %	39 %
Aldri vært innom	42 %	41 %	42 %
Antall svar (N)	880	491	389

Undersøkelsen viser at en meget lav andel av respondentene (kun 6 prosent) var inne på sitt andelslags hjemmeside minst én gang i uka i løpet av den siste måneden. Hele 42 prosent oppga at de aldri har vært innom denne hjemmesiden da undersøkelsen ble gjennomført i mai-juni 2008.

Østlandsforskning analyserte nærmere hvilke variabler som har betydning for at man hadde vært innom hjemmesiden. Variabelen har to verdier. De som var innom mjosen.no og viken.no og de som ikke var det. Johansen (2008) fant at logistisk regresjon indikerer at følgende variabler har betydning (signifikant på minimum 0.1-nivå):

- Inntekt: De der skogen utgjør mindre enn 5 prosent av inntekten i totalhusholdning er sjeldnere inne på hjemmesidene enn der skogen betyr mer enn 10 prosent
- Utdannelse: De med landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning er oftere inne på hjemmesiden
- Norsk Skogbruk: De som abonnerer er oftere inne på hjemmesiden
- Bosted: De som bor på eiendommen er sjeldnere inne på hjemmesiden

3.5.3 Informasjon på andelslagets hjemmeside

Alle respondentene ble så spurt hvilken interesse de har av å finne ulike typer informasjon på andelslagets hjemmeside. Emnene som ble listet opp var i hovedsak lagt ut på begge hjemmesider i mai 2008. Administrasjonen i både Mjøsen Skog og Viken Skog var imidlertid innforstått med at kvaliteten på presentasjonen og graden av ajourføring av de ulike emnene varierte. Ingen av andelslagene hadde «Enkel skogfaglig informasjon» tilgjengelig på sine hjemmesider på denne tiden.

Johansen (2008) fant at ikke alle de 790 respondentene som svarte på spørsmålet, hadde svart på hele spørsmålsbatteriet. For å kunne sammenligne betydningen av de ulike områdene ut fra alle respondentene som svarte på spørsmålet, ble kategorien «ikke svart» lagt inn. De sentrale kategoriene i forhold til interessen for de ulike områdene er (summen av) «interessert» og «svært interessert» (Ibid).

Hvilken informasjon ønsker du å finne på hjemmesiden til Mjøsen Skog BA/Viken Skog BA?

	Ikke svart	Svært lite interessert	Lite interessert	Verken eller	Interessert	Svært interessert
Informasjon om tømmerpriser og marked	8 %	1 %	2 %	8 %	22 %	60 %
Oversikt over hvem som kan kontaktes lokalt	11 %	3 %	4 %	13 %	25 %	45 %
Nyhetsmeldinger	8 %	5 %	5 %	19 %	26 %	37 %
Informasjon om Mjøsens/Vikens tjenestetilbud	13 %	2 %	5 %	18 %	29 %	33 %
Enkel skogfaglig info	13 %	2 %	4 %	21 %	28 %	32 %
Informasjon om skogbruksplanlegging	15 %	3 %	5 %	25 %	28 %	24 %
Informasjon om arrangementer i medlemsorganisasjonen	16 %	3 %	8 %	26 %	23 %	23 %
Generell informasjon om Mjøsen Skog BA/Viken Skog BA som organisasjon	16 %	4 %	15 %	29 %	19 %	17 %
Informasjon om miljø saker	16 %	4 %	12 %	33 %	21 %	14 %

N = 867

Analysen av det samlede materialet viser at det er aller størst interesse for å finne informasjon om tømmerpris og marked på andelslagets hjemmeside. Derneft følger ønsket om oversikt over lokale kontakter, nyhetsmeldinger, informasjon om tjenestetilbud og enkel skogfaglig informasjon. Informasjon om miljø saker har minst interesse.

Ettersom Mjøsen Skog og Viken Skog har hver sin hjemmeside, var det også interessant å se på svarene til respondentene fra respektive andelslag for seg. Østlandsforskning analyserte dette materialet. For enkelthets skyld har Johansen 2008 gruppert sammen svaralternativer i tabellen, som består av «ikke svart», «lite», «verken eller» og «mye». Svarene «svært lite interessert» og «lite interessert» er slått sammen til «lite», mens svarene «interessert» og «svært interessert» er slått sammen til «mye».

Hvilken informasjon ønsker du å finne på hjemmesiden til Mjøsen Skog BA/Viken Skog BA?

	Mjøsen				Viken			
	Ikke svart	Lite	Verken eller	Mye	Ikke svart	Lite	Verken eller	Mye
Informasjon om tømmerpriser og marked	6 %	3 %	7 %	84 %	10 %	3 %	8 %	81 %
Oversikt over hvem som kan kontaktes lokalt	8 %	7 %	11 %	74 %	14 %	7 %	15 %	64 %
Nyhetsmeldinger	10 %	7 %	16 %	67 %	6 %	14 %	23 %	57 %
Informasjon om Mjøsens/Vikens tjenestetilbud	10 %	6 %	16 %	68 %	15 %	7 %	20 %	57 %
Enkel skogfaglig info	10 %	6 %	20 %	63 %	17 %	6 %	21 %	56 %
Informasjon om skogbruksplanlegging	13 %	8 %	28 %	51 %	18 %	9 %	21 %	52 %
Informasjon om arrangementer i medlemsorganisasjonen	15 %	11 %	27 %	47 %	18 %	12 %	26 %	44 %
Generell informasjon om Mjøsen Skog BA /Viken Skog BA som organisasjon	13 %	18 %	28 %	41 %	19 %	21 %	31 %	29 %
Informasjon om miljø saker	13 %	17 %	35 %	35 %	19 %	15 %	31 %	35 %

Mjøsen = 471 og Viken = 396

Rangeringen av emner er den samme i de to andelslagene, men det ser ut til at Mjøsen Skogs respondenter generelt har en noe større interesse for å finne informasjon på andelslagets hjemmeside enn det Viken Skogs respondenter har.

Hele 74 prosent av respondentene fra Mjøsen Skog ønsker oversikt over hvem som kan kontaktes lokalt, mens andelen i Viken Skog er på 64 prosent. «Nyhetsmeldinger», «Informasjon om Mjøsens/Vikens tjenestetilbud» og «Enkel skogfaglig informasjon» ønskes av omkring 2/3 av respondentene fra Mjøsen Skog – en høyere andel enn blant respondentene fra Viken Skog. Også «Generell informasjon om andelslaget som organisasjon» etterspørres i større grad blant respondentene fra Mjøsen Skog (41 prosent) enn Viken Skog (29 prosent).

Respondentene fikk anledning til å tilføye andre ønsker enn de som var listet opp i spørreskjemaet. Blant ønskene som ble nevnt, var:

Mjøsen Skog:

- «Bioenergi»
- «Håper å beholde Mjøsnytt»
- «Informasjon om ledig kapasitet på maskiner»
- «Jakt- og fiskemuligheter»
- «Personlig side, oppmålt tømmer, virkesavregning»

Viken Skog:

- «Enkel økonomi som viser optimal drift og effektivitet»
- «Enklere å finne fram på hjemmesiden»
- «Målereglement»
- «Referat fra møter/årsmøter»
- «Skogsdrifter i vårt område»

Enkel skogfaglig informasjon

Hele 60 prosent av respondentene svarte at de ønsker tilgang på «Enkel skogfaglig informasjon» på andelslagets hjemmeside. Ingen av andelslagene hadde imidlertid dette tilgjengelig på sine hjemmesider pr. mai 2008. Østlandsforskning analyserte derfor nærmere hvilke variabler som har betydning for at man ønsker denne informasjonen på andelslagets hjemmeside. Variablen har to verdier: De som ønsker skogfaglig informasjon på nettsiden og de som ikke ønsker det. Johansen (2008) fant at logistisk regresjon indikerer at følgende variabler har betydning (signifikant på minimum 0.1-nivå):

- Vært med: De som var ofte med forrige eier ønsker i mindre grad enkel skogfaglig info
- Andelslag: Mjøsens respondenter ønsker oftere enkel skogfaglig informasjon enn Vikens
- Utdannelse: De med landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning ønsker i mindre grad enkel skogfaglig info
- Alder: De som er 70 år eller eldre ønsker i mindre grad enkel skogfaglig info

3.5.4 E-post som verktøy

I spørreskjemaet var det laget en serie spørsmål vedrørende e-post. Våren 2008 oppga 82 prosent i Mjøsens Skog og 83 prosent i Viken Skog at de hadde e-post (av 1035 respondenter). Av disse sjekket 63 prosent e-posten daglig, 24 prosent sjekket den hver uke, mens 13 prosent sjekket den sjeldnere enn hver uke. Undersøkelsen viser at respondentene i Mjøsens Skog og Viken Skog sjekket e-posten like ofte (Johansen 2008).

Informasjon pr e-post

Respondentene som hadde e-post (totalt 1035 respondenter) ble stilt fire spørsmål om bruk av e-post for å formidle informasjon fra Mjøsens Skog/Viken Skog. Rundt 830 svarte. Johansen (2008) presenterer følgende resultater for respondentene fra Mjøsens Skog og Viken Skog samlet:

- 68 prosent mottar gjerne korte nyhetsmeldinger pr. e-post
- 70 prosent mottar gjerne informasjon om møter, kurs og fagdager pr. e-post
- 64 prosent mottar gjerne melding om virkesavregning, driftsoppdrag, kulturoppdrag pr. e-post
- 26 prosent mottar gjerne varsel om at de har fått e-post via SMS

En bivariat analyse av materialet for hvert enkelt andelslag viser små forskjeller mellom andelslagene. Analysen ga følgende resultater (Ibid):

Mjøsens Skog:

- 70 prosent mottar gjerne korte nyhetsmeldinger fra Mjøsens Skog pr. e-post
- 70 prosent mottar gjerne informasjon om møter, kurs og fagdager pr. e-post
- 67 prosent mottar gjerne melding om virkesavregning, driftsoppdrag, kulturoppdrag pr. e-post
- 27 prosent mottar gjerne varsel om at de har fått e-post fra Mjøsens Skog via SMS

Viken Skog:

- 66 prosent mottar gjerne korte nyhetsmeldinger fra Viken Skog pr. e-post
- 68 prosent mottar gjerne informasjon om møter, kurs og fagdager pr. e-post
- 61 prosent mottar gjerne melding om virkesavregning, driftsoppdrag, kulturoppdrag pr. e-post
- 24 prosent mottar gjerne varsel om at de har fått e-post fra Viken Skog via SMS

3.5.5 SMS som verktøy

Spørreskjemaet inkluderte et spørsmål om man ønsket påminnelse om skogarrangementer via SMS. Av 912 respondenter fra Mjøsen Skog og Viken Skog samlet, svarte 39 prosent at de ønsker å motta påminnelse om skogarrangementer via SMS.

Østlandsforskning analyserte nærmere hvilke variabler som har betydning for at man ønsker påminnelse om skogarrangementer via SMS. Variabelen har to verdier: De som ønsker SMS og de som ikke ønsker. Johansen (2008) fant at logistisk regresjon indikerer at følgende variabler har betydning (signifikant på minimum 0.1-nivå):

- Inntekt: De der skogen utgjør mindre enn 5 prosent av inntekten i totalhusholdning ønsker i mindre grad SMS
- Utdannelse: De med landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning ønsker i større grad SMS
- Alder: De som er 39 år eller yngre ønsker mest SMS
- Andelslag: Mjøsen Skogs respondenter ønsker mer SMS enn Viken Skogs respondenter
- Kjønn: Kvinner ønsker mer SMS enn menn

3.6 Inntrykk av Mjøsen/Viken

Undersøkelsen inkluderer et spørsmålsbatteri som går på det generelle inntrykket av h.h.v. Mjøsen Skog og Viken Skog. Østlandsforskning har behandlet materialet (Johansen 2008). I tabellene er negative påstander snudd. Den første tabellen viser resultatet for respondentene fra Mjøsen Skog og Viken Skog samlet.

Hva er ditt generelle inntrykk av Mjøsen Skog/Viken? Skog

	Usikker	Helt uenig	Ganske uenig	Verken eller	Ganske enig	Helt enig
God fagkompetanse	11 %	6 %	10 %	12 %	20 %	41 %
Miljøbevisst	11 %	6 %	11 %	14 %	21 %	38 %
Serviceinnstilt	10 %	5 %	11 %	18 %	24 %	32 %
Kvalitetsbevisst	9 %	1 %	3 %	17 %	42 %	27 %
Utviklingsorientert	6 %	1 %	2 %	27 %	40 %	25 %
Kostnadseffektiv	12 %	2 %	8 %	39 %	29 %	10 %
Rask oppfølging av henvendelser	9 %	3 %	6 %	34 %	29 %	19 %
Åpen for ideer og initiativ	9 %	1 %	5 %	34 %	36 %	15 %
Likestillingsbevisst	12 %	1 %	4 %	30 %	28 %	25 %

N = 906

Av tabellen framgår det at respondentene gir andelslaget høyest uttelling når det gjelder kvalitetsbevissthet. Respondentene har dessuten inntrykk av at andelslaget er utviklingsorientert, har god faglig kompetanse, og er miljøbevisst og serviceinnstilt.

Østlandsforskning har også undersøkt svarene til respondentene for hvert enkelt andelslag. For enkelthets skyld har Johansen 2008 gruppert svaralternativer sammen i tabellen, som består av «usikker», «uenig», «verken eller» og «enig». Svaralternativene «Helt uenig» og «ganske uenig» er slått sammen til «uenig», mens «ganske enig» og «helt enig» er slått sammen til «enig».

Hva er ditt generelle inntrykk av Mjøsen Skog/Viken Skog?

	Mjøsen				Viken			
	Usikker	Uenig	Verken eller	Enig	Usikker	Uenig	Verken eller	Enig
God fagkompetanse	10 %	14 %	12 %	64 %	11 %	18 %	13 %	57 %
Miljøbevisst	10 %	14 %	11 %	65 %	11 %	20 %	17 %	51 %
Serviceinnstilt	10 %	15 %	16 %	59 %	10 %	17 %	21 %	52 %
Kvalitetsbevisst	8 %	5 %	15 %	72 %	10 %	5 %	20 %	65 %
Utviklingsorientert	7 %	3 %	24 %	66 %	5 %	3 %	30 %	62 %
Kostnadseffektiv	11 %	11 %	40 %	39 %	12 %	8 %	39 %	40 %
Rask oppfølging av henvendelser	10 %	10 %	31 %	48 %	8 %	9 %	37 %	46 %
Åpen for ideer og initiativ	10 %	6 %	31 %	53 %	9 %	6 %	37 %	47 %
Likestillingsbevisst	12 %	5 %	24 %	60 %	13 %	5 %	39 %	43 %

Mjøsen = 522 og Viken = 384

Mjøsen Skogs respondenter er i større grad enig i påstandene enn Viken Skog. Forskjellen er tydeligst når det gjelder inntrykket av miljøbevissthet og likestillingsbevissthet. Når det gjelder kostnadseffektivitet scorer de tilnærmet likt.

Ettersom kjønnsforskjeller er spesielt i søkelyset i undersøkelsen, analyserte Østlandsforskning nærmere hvilke variabler som har betydning for at respondenten mener at andelslaget er likestillingsbevisst. Variabelen har to verdier: De som mener at andelslaget er likestillingsbevisst (ganske enig, helt enig) og de som ikke mener dette. Johansen (2008) fant at logistisk regresjon indikerer at følgende variabler har betydning (signifikant på minimum 0.1-nivå):

- Andelslag: Mjøsens respondenter er mer positive enn Vikens
- Utdannelse: De med landbruk-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdannelse er mer positive
- Inntekt: De der skogen utgjør mindre enn 5 prosent av inntekten i totalhusholdning er mindre positive
- Kjønn: Kvinner er mer positive

3.7 Skogbruksplan

Samlet for begge andelslag oppga 86 prosent av respondentene i undersøkelsen å ha en egen skogbruksplan for eiendommen da undersøkelsen ble gjennomført våren 2008. 58 prosent oppga at det er interessant med en webbasert skogbruksplan for framtiden (Johansen 2008).

Østlandsforskning har også sett på svarene for Mjøsen Skog og Viken Skog hver for seg. Mens 90 prosent av Mjøsen Skogs respondenter oppga at de hadde skogbruksplan, var andelen for Viken Skogs respondenter på 81 prosent (Ibid).

I undersøkelsen ble respondenter med skogbruksplan bedt om å angi alderen på planen. Resultatet gjengis i neste tabell, for undersøkelsen samlet og for hvert andelslag for seg.

Hvor gammel er skogbruksplanen din?

	Samlet	Mjøsen	Viken
Yngre enn 5 år	26 %	28 %	23 %
5-10 år	46 %	60 %	26 %
Eldre enn 10 år	26 %	10 %	49 %
Vet ikke/vil ikke svare	2 %	3 %	2 %
Antall svar (N)	897	524	384

Materialet viser at mens hovedtyngden av respondentene i Mjøsen Skog (60 prosent) hadde skogbruksplaner som var 5-10 år gamle i 2008, hadde hovedtyngden respondentene i Viken Skog Skog (49 prosent) skogbruksplaner som var mer enn 10 år gamle. Dette må sees i sammenheng med at respondenten ble rekruttert ulikt i de to andelslagene.¹

I undersøkelsen ble det også spurt om når respondenten sist hadde sett i skogbruksplanen. Totalt svarte 897 respondenter på spørsmålet.

Har du sett i skogbruksplanen i løpet av ...

	Samlet	Mjøsen	Viken
Siste måneden	32 %	33 %	32 %
Siste året	44 %	43 %	46 %
Siste 5 år	19 %	22 %	14 %
Aldri	2 %	0 %	4 %
Vet ikke/vil ikke svare	3 %	3 %	5 %
Antall svar (N)	897	524	384

Omkring 1/3 av respondentene med skogbruksplan oppga å ha sett i planen i løpet av den siste måneden før undersøkelsen ble gjennomført. Omring $\frac{3}{4}$ av respondentene med plan oppga å ha sett i den i løpet av det siste året.

Respondentene ble spurt om hvordan de så på nytten av planen. Tabellen gjengir resultatet av Østlandsforsknings analyse (Johansen 2008):

Nytte av planen

	Samlet
Vet ikke/vil ikke svare	6 %
Svært liten	5 %
Liten	8 %
Middels	23 %
Stor	31 %
Svært stor	28 %

N = 897

¹ Omløpet for skogbruksplanlegging og framdriftsplanen for områdetaksering i ulike deler av andelslagenes områder, slår direkte ut når det gjelder alder på skogbruksplaner i den enkelte kommune. Ettersom det ikke er foretatt en representativ undersøkelse i Viken Skogs område, men valgt ut andelseierne i 7 av Viken Skogs 87 kommuner, påvirkes fordelingen av svar i Viken Skogs tilfelle spesielt sterkt av hvor de 7 kommunene befinner seg i omløpet for nye skogbruksplaner.

Østlandsforskning analyserte også respondentenes svar for hvert enkelt andelslag. I tabellen har Johansen 2008 gruppert svaralternativene i «vet ikke/vil ikke svare» («vet ikke» og «vil ikke svare» er slått sammen), «lite/noe» («svært liten», «liten» og «middels» er slått sammen) og «stor» («stor» og «svært stor» er slått sammen).

	Mjøsen	Viken
Vet ikke/Vil ikke svare	3 %	9 %
Liten/Noe	35 %	39 %
Stor	63 %	52 %
Antall (N)	524	384

Det er en høyere andel av respondentene i Mjøsen Skog enn i Viken Skog som oppgir at de har nytte av skogbruksplanen.

3.8 Hogst og investeringer

3.8.1 Tidspunkt for siste hogsten

I alt 954 respondenter svarte at siste hogst foregikk etter 1. januar 2007 eller at siste hogst var mellom 2001 og 2006. Undersøkelsen viser at 55 prosent svarte at det ble hogd etter 1. januar 2007, mens 45 prosent svarte tidsrommet 2001-2006 (Johansen 2008).

En nærmere gjennomgang av materialet viser at 59 prosent av Mjøsen Skogs respondenter svarte at de hadde hatt hogst etter 1. januar 2007, mens andelen for Viken Skogs respondenter var 50 prosent. (Ibid).

3.8.2 Investeringer i skogen

Bekymringen for at investeringsnivået i skogen de seinere årene hadde vært for lavt medførte at det var lagt inn et eget spørsmålsbatteri i undersøkelsen vedrørende investeringer i skogen.

Østlandsforskning fant at det var store «hull i datamatriksen» på dette batteriet. Johansen (2008) har fylt ut negative verdier i «hullene» for de som har gjort en eller annen investering (svart på en plass i batteriet).

Det framtidige hogstkvantumet på en skogeiendom påvirkes av at hogsten følges opp av investeringer i skogen. Hva slags investeringer har du gjort i skogen din de siste 5 årene?

	Samlet	Mjøsen	Viken
Planting	78 %	81 %	75 %
Ungskogpleie	55 %	54 %	56 %
Tynning	48 %	48 %	48 %
Vedlikehold / bygging av skogsbilvei	41 %	40 %	41 %
Markberedning	17 %	21 %	12 %
Sprøyting	11 %	10 %	13 %
Antall svar (N)	857	431	426

Materialet viser at 81 prosent i Mjøsen Skog og 75 prosent i Viken Skog oppgir at de har investert i planting i løpet av de siste 5 årene. Omkring halvparten svarer at de har investert i ungskogpleie og tynning i samme periode.

3.8.3 Planting etter hogst

Det ble undersøkt nærmere på hvilket tidspunkt et hogstområde, som ikke var tilrettelagt for naturlig foryngelse, normalt er plantet til etter hogst. I følge Østlandsforsknings analyse (Johansen 2008) oppga 84 prosent av respondentene at det normalt tar 3 år eller mindre før hogstområdet er plantet til.

Dersom det ikke er tilrettelagt for naturlig foryngelse i forbindelse med hogsten, hvor lang tid tar det normalt før hogstområdet på din eiendom er plantet til?

	Samlet	Mjøsen	Viken
Innen 1 år etter hogst	40 %	43 %	37 %
2-3 år etter hogst	44 %	43 %	44 %
4-5 år etter hogst	3 %	2 %	5 %
Mer enn 5 år etter hogst	1 %	1 %	1 %
Bruker naturlig foryngelse	7 %	7 %	7 %
Vet ikke	5 %	5 %	5 %
Antall svar (N)	1000	554	446

Som det framgår av tabellen, er det små forskjeller mellom svarene til respondenter fra Mjøsen Skog og Viken Skog.

Respondentene ble videre spurt om de kontrollerer plantefeltet for å se om plantene vokser opp.

Kontrollerer du plantefeltet for å se om plantene vokser opp?

	Samlet	Mjøsen	Viken
Ja, innen 2 år etter hogst	65 %	66 %	63 %
Ja, 3-4 år etter hogst	23 %	23 %	24 %
Ja, 5 år eller mer etter hogst	4 %	4 %	5 %
Aldri	4 %	3 %	4 %
Vet ikke	4 %	4 %	5 %
Antall svar (N)	980	548	432

Hele 2/3 av respondentene oppgir at de kontrollerer plantefeltene innen 2 år etter hogst. Innen 3-4 år oppgir 88 prosent av respondentene at de har kontrollert plantefeltet. Svarene er sammenfallende for begge andelslags respondenter (Johansen 2008).

3.8.4 Ungskogpleie

I undersøkelsen ble det også spurt om tidspunktet for når det sist ble utført ungskogpleie på eiendommen. I følge Østlandsforsknings analyse (Johansen 2008) oppga nær halvparten av respondentene at det var utført ungskogpleie på deres eiendom i løpet av de siste 3 årene.

Når ble det sist utført ungskogpleie på eiendommen din?

	Samlet	Mjøsen	Viken
I løpet av det siste året	29 %	25 %	33 %
For 2-3 år siden	20 %	21 %	20 %
For 4-5 år siden	10 %	11 %	9 %
Mer enn 5 år siden	27 %	28 %	26 %
Vet ikke	14 %	16 %	13 %
Antall svar (N)	1000	555	445

Det er en noe høyere andel av Viken Skogs respondenter (33 prosent) enn Mjøsen Skogs respondenter (25 prosent) som oppgir at det er utført ungskogpleie på eiendommen i løpet av det siste året.

Østlandsforskning analyserte nærmere hvilke variabler som har betydning for at respondenter har investert i ungskogpleie. Variabelen har to verdier: Den ene er investering i ungskogpleie og den andre, ikke investering. Johansen (2008) fant at logistisk regresjon indikerer at følgende variabler har betydning (signifikant på minimum 0.1-nivå):

- Andelslag: Mjøsen Skogs respondenter gjør dette i mindre grad enn Viken Skogs respondenter
- Utdannelse: De med landbruk-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning gjør dette i større grad
- Inntekt: De der skogen utgjør mindre enn 5 prosent av inntekten i totalhusholdning gjør dette i mindre grad
- Alder: De mellom 50 og 59 år gjør dette i større grad enn andre aldersgrupper

3.9 Personlig kontakt

Undersøkelsen inneholdt også spørsmål om hvem respondentene kontakter, hvem de kontaktes av og om de har opplevd kontakten som nyttig.

Når du tar kontakt

Respondentene ble spurt om hvem de selv tok kontakt med når de hadde arbeid som skulle utføres eller skulle selge tømmer. Aktuelle personer ble oppgitt med stillingstitler – ikke navn.

Hvem kontakter du når du skal ha utført arbeid i skogen din eller skal selge tømmer?

	Samlet	Mjøsen	Viken
Skogbruksleder i Mjøsen/Viken	81 %	84 %	76 %
Skogbrukssjefen i kommunen/landbrukskontoret	27 %	27 %	27 %
Skogsentreprenør	27 %	21 %	35 %
Prosjektleder/pådriver i Mjøsen/Viken	8 %	8 %	8 %
Skogeierlagets leder	2 %	3 %	2 %
Antall svar (N)	1005	555	450

Materialet viser at drøyt 80 prosent av respondentene kontaktet skogbruksleder mens 8 prosent kontaktet prosjektleder/pådriver fra andelslaget når de skulle selge tømmer eller ha utført arbeid i skogen. Det framgår at andelen som kontakter skogbruksleder er noe høyere i Mjøsen Skog enn i Viken Skog. Samtidig er det en større andel av respondentene fra Viken Skog (35 prosent) enn fra Mjøsen Skog (21 prosent) som kontakter entreprenør i forbindelse med å få utført arbeid i skogen eller skal selge tømmer.

Når andre kontakter deg

Respondentene ble spurt om hvem - i forhold til en lite med personer – de hadde blitt kontaktet av i løpet av det siste året. Aktuelle personer ble oppgitt med stillingstitler – ikke navn.

Har du det siste året blitt kontaktet av...

	Samlet	Mjøsen	Viken
Skogbruksleder i Mjøsen/Viken	45 %	46 %	44 %
Skogbrukssjefen i kommunen/landbrukskontoret	28 %	27 %	29 %
Skogsentreprenør	18 %	15 %	22 %
Prosjektleder/pådriver i Mjøsen/Viken	10 %	9 %	10 %
Skogeierlagets leder	10 %	9 %	12 %
Antall svar (N)	1001	553	448

Materialet viser at 45 prosent av respondentene hadde blitt kontaktet av skogbruksleder, mens 10 prosent hadde blitt kontaktet av prosjektleder/pådriver i løpet av siste år. En litt høyere andel av Viken Skogs enn av Mjøsen Skogs respondenter var kontaktet av skogsentreprenør, men forskjellen var mindre enn i tilfellet der respondenten selv hadde tatt initiativet.

Nytten av personlig kontakt

Respondentene ble spurt om hvor nyttig de opplevde kontakten med ulike personer. Aktuelle personer ble oppgitt med stillingstitler – ikke navn.

Hvor nyttig opplever du kontakten med ...

	Svært liten	Ganske liten	Middels	Ganske stor	Svært stor	N
Skogbruksleder i Mjøsen/Viken	2 %	4 %	15 %	31 %	49 %	783
Skogsentreprenør	7 %	5 %	18 %	30 %	40 %	412
Skogbrukssjef kommune/landbrukskontor	3 %	6 %	23 %	32 %	36 %	572
Prosjektleder/pådriver i Mjøsen/Viken	16 %	15 %	36 %	21 %	22 %	238
Skogeierlagets leder	16 %	18 %	32 %	24 %	10 %	288

Materialet viser at hele 80 prosent opplevde kontakten med skogbruksleder som nyttig (50 prosent svært nyttig). Antall respondenter som vurderte de ulike personene varierer.

Østlandsforskning analyserte også respondentenes svar for hvert enkelt andelslag. I tabellen har Johansen 2008 gruppert svaralternativene i «liten» («svært liten» og «ganske liten» er slått sammen), «middels» og «stor» («ganske stor» og «svært stor» er slått sammen).

Hvor nyttig opplever du kontakten med

	Viken			Mjøsen		
	Liten	Middels	Stor	Liten	Middels	Stor
Skogbruksleder i Mjøsen/Viken	7 %	17 %	76 %	4 %	13 %	83 %
Skogbrukssjef kommune/landbrukskontor	10 %	26 %	64 %	8 %	21 %	71 %
Skogsentreprenør	9 %	17 %	74 %	15 %	19 %	64 %
Prosjektleder/pådriver i Mjøsen/Viken	26 %	23 %	51 %	34 %	27 %	38 %
Skogeierlagets leder	29 %	35 %	36 %	38 %	30 %	33 %

Materialet viser en noe større andel i Mjøsen Skog enn Viken Skog som opplever at kontakten med skogbruksleder har stor nytte. Samtidig er det en høyere andel i Viken Skog enn i Mjøsen Skog som opplever nytten av kontakten med prosjektleder/pådriver som stor. Det er dessuten en noe høyere andel i Viken Skog enn i Mjøsen Skog som opplever stor nytte av kontakten med skogsentreprenør.

3.10 Skogens økonomiske betydning

I spørreskjemaet inngikk også et spørsmål om skogens økonomiske betydning. Tabellen viser hvordan svarene fordeler seg (Johansen 2008).

Vi ber deg anslå skogsinntektens betydning for totalhusholdningen (anslått gjennomsnitt for siste 5 år). Skogsinntekten på din eiendom utgjorde ...

	Samlet	Mjøsen	Viken
Mindre enn 5 % av inntekten i totalhusholdningen	51	48	55
5-10 % av inntekten i totalhusholdningen	26	28	24
10-20 % av inntekten i totalhusholdningen	11	12	11
Mer enn 20 % av inntekten i totalhusholdningen	7	8	5
Vet ikke	5	5	5
Antall (N)	999	552	446

Materialet viser at for halvparten av respondentene ga skogen mindre enn 5 prosent av inntekten i totalhusholdningen. For $\frac{3}{4}$ av respondentene utgjorde inntekten fra skogen mindre enn 10 prosent av inntekten i totalhusholdningen.

Østlandsforskning analyserte nærmere hvilke variabler som har betydning for skogens økonomiske betydning. Variabelen har to verdier: Den ene er at skogsinntekten utgjorde mindre enn 10 prosent av inntekten i totalhusholdningen, og den andre er 10 prosent eller mer. Johansen (2008) fant at logistisk regresjon indikerer at følgende variabler har betydning (signifikant på minimum 0.1-nivå):

- Tømmer: For de som hogde tømmer i 2007 har skogen større økonomisk betydning
- Utdannelse: For de med landbruk-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdannelse har skogen større økonomisk betydning
- Vært med: For de som ofte var med forrige skogeier har skogen større økonomisk betydning
- Bosted: For de som bor på eiendommen har skogen større økonomisk betydning
- Alder: For de opp til 39 år og mellom 50-59 år har skogen større økonomisk betydning

4. Drøfting

4.1 De mest interesserte

Undersøkelsen har en svarprosent på 33, som tyder på at det er de spesielt interesserte som har svart. Respondentenes interesse bekreftes av at hele 33 prosent av de som har svart, abonnerer på Norsk Skogbruk. Nær 90 prosent av respondentene oppgir dessuten at de kontrollerer plantefelt i skogen sin innen 3-4 år etter planting. Dette kan synes som en høy andel, sett i forhold til at planteaktiviteten innenfor områdene til Mjøsen Skog og Viken Skog har vært for lav i flere år.

Utvalget som har svart på undersøkelsen synes på bakgrunn av dette å være noe mer forvaltningsaktivt og ansvarlig enn gjennomsnittet. På den annen side så er kjønnsfordelingen blant respondentene nokså lik kjønnsfordelingen blant de som mottok spørreskjemaet.

Selv om resultatene fra undersøkelsen skal tolkes med en viss forsiktighet når det gjelder å overføre dem til alle andelseierne i Mjøsen Skog og Viken Skog, eller andre grupper skogeiere, gir de allikevel verdifulle signaler med hensyn til i hvilken retning man bør orientere seg, for i større grad å nå skogeierne i kommunikasjonssammenheng.

4.2 Kjønnsforskjeller i utdanningen

Undersøkelsen tyder på at kvinnelige andelseiere i Mjøsen Skog og Viken Skog i høyere grad enn mannlige andelseiere har høyere utdanning innenfor andre områder enn skogbruk, mens menn i større grad har landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning.

Resultatet samsvarer med det man kan forvente ut fra kjønnsfordelingen på skogskolene i Norge over tid. Det er en langt lavere andel kvinner enn menn som har skogbruksutdanning i Norge. I 1985 hadde totalt 90 kvinner gjennomført skogskole i Norge. Året etter var kvinneandelen på skogskolene 6 prosent. Kvinneandelen gikk opp til 14 prosent i 1989 etter aktiv markedsføring overfor kvinner, men var nede igjen på 7 prosent i 1995 (Sanness 2006). Dette gjenspeiles i svarene i undersøkelsen.

Funnene i foreliggende undersøkelse samsvarer også med funnene i en undersøkelse som Norsk senter for bygdeforskning gjennomførte i 2005 blant alle private, personlige eiere med mer enn 100 dekar skog i Trøndelag. Follo et al. 2006 (: 45) fant at kvinnene i større utstrekning enn mennene hadde allmennutdanning og høyere utdanning, mens mennene i større grad hadde landbruks- eller yrkesrettet utdanning. I samme undersøkelse fant man at det trolig var systematiske kjønnsforskjeller og at kvinnene kjente mindre til forhold ved skogen, vanlige skogbruksordninger og vanlig benyttede skogbruksbegrep enn mennene (Ibid: 110, 113). Det synes rimelig ut fra kjønnsforskjellen når det gjelder skogbruksutdanning.

Også i spørreundersøkelsen som Skogbrukets Kursinstitutt gjennomførte blant Viken Skogs kvinnelige skogeiere i 2005, kom det fram at de kvinnelige skogeierne som hadde svart, var utdannet på høyskole/universitetsnivå, men ikke hadde noen formell utdanning innenfor skogbruk (Skogbrukets Kursinstitutt 2006).

4.3 Forvalteransvaret

Overlevere eiendommen i bedre stand

Undersøkelsen tyder på at andelseierne i Mjøsen Skog og Viken Skog har stor ansvarsfølelse for skogforvaltningen. Hele 85 prosent av respondentene er helt eller ganske enig i påstanden om at de er opptatt av å overlevere eiendommen i bedre stand enn da de overtok den.

Resultatet samsvarer til en viss grad med resultater fra Trøndelag. Der fant man at forpliktelse overfor slekta synes å være det som står sterkest i forhold til hogst i egen skog. Hensynet til bygda, industrien, samfunnet, allmennheten og miljø er av mindre betydning (Follo et al. 2006: 101). Både i Trøndelag og på Østlandet tillegges altså hensynet til neste generasjon vekt.

Ansvar for neste generasjon

Materialet fra Mjøsen Skog og Viken Skog viser at ansvarsfølelsen for neste generasjon er et helt sentralt argument for å plante ny skog. Blant argumentene som ble testet, scoret dette argumentet desidert høyest (84 prosent). I den motsatte enden av skalaen finner vi lovverket/pålegg fra myndighetene. Dette argumentet betyr lite for andelseierne når det gjelder grunner til å plante etter hogst. Kun 25 prosent tillegger dette vekt. Resultatet tyder på at det ikke er trussel om pålegg fra myndighetene som er nøkkelen, men heller å vektlegge ansvarsargumentene når man ønsker å få flere skogeiere til å plante etter hogst.

Kvinnenes ansvarsfølelse

Undersøkelsen har testet ansvarsargumentene «Er du opptatt av å overlevere eiendommen din i bedre stand enn da du overtok den?», «Jeg har ansvarsfølelse for neste generasjon» og «Jeg er bevisst skogens betydning for klima». Som det framgår av resultatkapittelet, legger kvinnene i undersøkelsen mer vekt på ansvarsargumentene enn mennene.

Kvinnenes vekt på ansvar for neste generasjon kommer også fram i en dialogkonferanse blant kvinnelige skogeiere i Viken Skog som Skogbrukets Kursinstitutt gjennomførte i 2005. Dialogkonferansen omtaler at hoveddrivkraften for deltakerne er å holde eiendommen i orden med tanke på neste generasjon. De kvinnelige deltakerne oppgir at dette ansvaret noen ganger kan være tungt å bære. Tid er en minimumsfaktor. De rekker ikke alt de gjerne skulle ha gjort i egen skog (Skogbrukets Kursinstitutt 2006: 7-8). Undersøkelsen til Skogbrukets Kursinstitutt inkluderer imidlertid ingen kontrollgruppe med menn. Det kan derfor ikke utelukkes at mannlige skogeiere legger tilsvarende resonnementer til grunn for sine vurderinger.

Andelseierundersøkelsen i Mjøsen Skog og Viken Skog våren 2008 avdekket kjønnsforskjell. Ved å bruke ansvarsargumenter er det sannsynlig at man treffer mange kvinner – i tillegg til at man kan treffe en del menn.

De yngste minst opptatt av ansvar

Foreliggende undersøkelse blant andelseiere i Mjøsen Skog og Viken Skog viser at de yngste skogeierne er mindre opptatt av «ansvar» enn de som er 50 år eller mer. Man kan tenke seg at ansvarsfølelsen utvikles med alderen. Det kan være at man blir mer opptatt av hva som står igjen etter en og å tilrettelegge for barnebarnets muligheter når man blir eldre. De yngste skogeierne manglende bevissthet rundt ansvar kan også representere et skifte i holdninger. Mer sannsynlig er den manglende bevisstheten et utslag av kunnskapsmangelen hos de yngste skogeierne. Økt innsikt i

kretsløpet i skogen og hva som må til for å forvalte skogen langsiktig og ansvarlig, antas å kunne påvirke holdningene til ansvarsargumentene over tid.

Erfaringer i skogen viktig

Ikke overraskende er skogeiere som «ofte» var med forrige eier ut i skogen, mer opptatt av «ansvar» enn de som var med «av og til», «sjelden» eller «aldri». Den som har vært med mye ut i skogen har et mer konkret forhold til skogen og har derved trolig utviklet sterkere følelsesmessige relasjoner til skogeiendommen. Ved å ta med neste eier ut i skogen har også forrige eier vist sin interesse for skogen og kan hende sine forventninger eller forhåpninger til neste eiers skogforvaltning. Det vil kunne øke graden av forpliktelse for forvaltningen som ny eier føler. Forrige eier kan dessuten ha formidlet verdier om langsiktighet og ansvarlighet i hvordan skogen skal forvaltes. Befaringer i skogen kan ha økt nåværende eiers kunnskap om aktiv skogforvaltning.

Det er særlig skogeiere der skogen betyr mer enn 10 prosent av inntekt i totalhusholdningen, som har vært med forrige eier ut i skogen.

Liten inntekt – lav prioritet

Undersøkelsen viser at respondenter som får mindre enn 5 prosent av inntekten i totalhusholdningen fra skogen (omkring halvparten av respondentene) er mindre opptatt av «ansvar» enn respondenter som får mer av inntektene fra skogen. For denne gruppen betyr også «rammevilkårene» minst. Det kan sees i sammenheng med at for disse skogeierne betyr skogsinntekten uansett lite.

Manglende ansvarsfølelse hos dem med lav inntekt fra skogen kan skyldes at de mangler kunnskap om skogforvaltning. Undersøkelsen tyder på at tidspress og prioriteringer begrenser mange med små eiendommer når det gjelder skogbruksaktiviteten, jf. manglende deltakelse på møter i regi av skogeierlaget.

Resultatene i undersøkelsen tyder på at respondentene i Mjøsen Skog legger noe mer vekt på argumenter om at det er økonomisk optimalt å plante og at det er gode rammevilkår, enn det respondentene fra Viken Skog gjør.

Graden av urbanitet er ikke kartlagt i foreliggende undersøkelse. Dette ble derimot undersøkt blant skogeiere i Trøndelag i 2005. Der fant man at urbant bosatte skogeiere syntes å være mindre opptatt av det å skulle tjene på skogen enn hva de som var bosatt på bygda var. Man fant også at den relative andelen av totalinntekten som inntekt fra skogen ga, var størst hos de som bodde på bygda. Bygdeskogeierne reagerte med mer hogstvillighet på prisøkning på tømmer, tilla de økonomiske godene ved eierskapet mer viktighet og tjente mer på skogen sin enn skogeiere som bodde i by eller tettsted (Follo et al. 2006: 152-155).

4.4 Faglige råd fra skogbruksleder

Personlig kontakt

Andelseierundersøkelsen våren 2008 viste at drøyt 80 prosent av respondentene kontaktet skogbruksleder, mens 8 prosent kontaktet prosjektleder/pådriver fra andelslaget dersom de skulle selge tømmer eller ha utført arbeid i skogen. Det kom fram at 45 prosent av respondentene hadde blitt kontaktet av skogbruksleder, mens 10 prosent hadde blitt kontaktet av prosjektleder/pådriver i løpet av det siste år. Hele 80 prosent opplevde kontakten med skogbruksleder som nyttig (50 prosent svært nyttig).

Ulik vekt på faglige råd

I undersøkelsen kommer det fram at respondentene fra Mjøsen Skog ser ut til å legge større vekt på faglige råd fra skogbruksleder om planting enn det respondentene fra Viken Skog gjør.

Undersøkelsen har ikke avdekket forskjell i skogbrukskunnskap mellom respondentene fra de to andelslagene. Derved er det lite sannsynlig at respondentene fra Viken Skog i større grad enn respondentene fra Mjøsen Skog oppfatter at de har tilstrekkelig kunnskap og derfor ikke behøver å benytte faglige råd fra skogbruksleder.

Det er ingen forskjell mellom Mjøsen Skog og Viken Skog når det gjelder «ansvarsargumentene» i forhold til planting. Selv om forskjellen ikke er signifikant, viser materialet at det er en litt større andel av respondentene fra Viken Skog (55 prosent) enn fra Mjøsen Skog (48 prosent) som får mindre enn 5 prosent av inntekten i totalshusholdningen fra skogen.

Materialet tyder på at det er mer vanlig med direktekontakt mellom andelseier og entreprenør i Viken Skog enn i Mjøsen Skog. Dette skyldes trolig ulik arbeidsform i de to andelslagene.

Undersøkelsen viser dessuten at det var en noe høyere andel som kontaktet skogbruksleder i Mjøsen Skog enn i Viken Skog. Det var også en noe større andel i Mjøsen Skog som svarte at de opplevde stor nytte av kontakten med skogbruksleder. Samtidig var det en høyere andel i Viken Skog enn i Mjøsen Skog som opplevde kontakten med prosjektleder/pådriver som nyttig. Forskjellene her kan skyldes tilfeldigheter, ettersom det kun er 6 skogeierlag som er inkludert i utvalget i Viken Skog, mens utvalget fra Mjøsen Skog er hentet fra hele dette andelslagets område. Det fantes ikke prosjektleder/pådriver i alle skogeierlagenes områder verken innenfor Viken Skog eller Mjøsen Skog.

Utdannelsen avgjør

Som man kan forvente er respondentene som har skogbruksutdannelse (landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdannelse) mindre opptatt av «faglige råd fra skogbruksleder» enn andre. De skogbruksutdannede har basiskunnskapen selv. Ettersom kvinnene i hovedsak mangler skogbruksutdannelse er det naturlig, slik undersøkelsen viser, at de er mer opptatt av «faglige råd fra skogbruksleder» enn mennene.

Kjønnsforskjell

I undersøkelsen kom det fram at kvinnene er mer opptatt av «faglige råd fra skogbruksleder» enn mennene. Kvinnenes behov for faglige råd kom også fram i undersøkelsen som Skogbrukets Kursinstitutt utførte i 2005. I en postal spørreundersøkelse blant de kvinnelige skogeierne i Viken Skog sa gjennomsnittsrespondenten at mangel på skogbrukskunnskap gjorde at hun vegret seg for å ta beslutninger om gjøremål i skogen sin. Undersøkelsen fokuserte på interessen for å gå kurs. Det kom imidlertid fram at de kvinnelige respondentene i Viken Skog også kunne foretrekke å tilegne seg

kunnskap gjennom direkte kontakt med skogbruksfunksjonær eller å søke kunnskap på egenhånd i bøker/brosjyrer (Skogbrukets Kursinstitutt 2006: 6).

I en oppfølgende dialoggruppeundersøkelse fant Skogbrukets Kursinstitutt at de fleste kvinnene hadde behov for noen å diskutere med og få råd fra i forbindelse med det å ta beslutninger på eiendommen. Terskelen for å søke hjelp så ut til å være lav, i følge Skogbrukets Kursinstitutt (2006: 7).

4.5 Deltakelse på fagtilbud

Lav deltakelse

Nær 2/3 av respondentene i andelseierundersøkelsen våren 2008 hadde deltatt på ett eller flere fagtilbud i løpet av de siste 5 årene. 40 prosent hadde deltatt på to eller flere fagtilbud i løpet av 5-årsperioden. Det kom fram at de som bodde på eiendommen hadde deltatt oftere enn de som ikke bodde der.

Tatt i betraktning at utvalget som har svart på spørreundersøkelsen antas å være spesielt interessert, er det verdt å merke seg at over 1/3 av respondentene svarer at de ikke hadde deltatt på fagtilbud i skogbruk i løpet av de siste 5 årene. Dette samsvarer godt med det generelle bildet av at det er lav deltakelse på kurs, skogdager og møter i skogbruket.

Tidsklemma

Omkring halvparten av respondentene begrunnet manglende deltakelse på møter i regi av skogeierlaget med en eller annen form for «tidspress». Resultatet passer med skognæringens erfaringer.

Betydningen av tid som begrensende faktor kom også tydelig fram i undersøkelsen som Skogbrukets Kursinstitutt gjennomførte blant kvinnelige skogeiere i Viken Skog i 2005. Tidsklemma var den viktigste årsaken til at man ikke hadde gjennomført kurs i løpet av de siste tre årene (Skogbrukets Kursinstitutt 2006: 6).

Kunnskapsplattform

Andelseierundersøkelsen våren 2008 viser at respondenter med landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdannelse deltok oftere på fagtilbud enn resten. Også skogeiere som abonnerer på Norsk Skogbruk deltok oftere på fagtilbud enn de som ikke er abonnenter. I begge tilfeller er dette skogeiere med faglig ballast som trolig sikrer seg oppdatering og involvering gjennom å delta på fagtilbudene. Undersøkelsen har vist at skogen har større økonomisk betydning for respondenter som har landbruks-/skogskoleutdannelse enn andre.

Resultatene illustrerer at tradisjonelle fagtilbud trolig ikke treffer nye skogeiere med tidspress og manglende skogkompetanse optimalt.

De respondentene som «ofte» eller «av og til» var med forrige eier ut i skogen, ser ut til å delta oftere på kurs enn de som «sjelden» eller «aldri» var det. De som har vært med forrige eier til skogs har trolig fått en kunnskapsballast og interesse for skogen som motiverer til deltakelse på fagtilbud.

Det er interessant å registrere at der forrige eier ikke utførte praktisk skogsarbeid eller der eiendommen ikke er overtatt innenfor familien, deltar respondentene oftere på fagtilbud enn i tilfellene der forrige eier tok noe/vesentlig del av praktisk skogsarbeid. Fordi de ikke har fått med seg kunnskapsplattform fra forrige eier, kan det tenkes at de opplever et større behov for å skaffe seg skogkompetanse og bli en del av skogmiljøet.

Økonomisk betydning

Omkring halvparten av respondentene får mindre enn 5 prosent av den totale inntekten i husholdningen fra skogen. Disse skogeierne deltar sjeldnere på fagtilbud enn de som får mer enn 10 prosent av totalinntekten i husholdningen fra skogen. Fraværet er i hovedsak begrunnet med manglende tid og nødvendige prioriteringer.

Egne kvinnekurs eller...

Andelseierundersøkelsen i Mjøsen Skog og Viken Skog våren 2008 har ikke undersøkt spesifikt om det er ønskelig å tilby egne kvinnekurs for å gjøre tiltaket mer attraktivt for kvinnelige skogeiere. Signaler om at noen av respondentene opplevde utrygghet i møter i regi av skogeierlaget og kommentarer om mannsdominans kan allikevel tyde på at det i 2008 fortsatt var behov for egne kvinnerettede kompetansetiltak.

Resultater fra undersøkelsene som Skogbrukets Kursinstitutt gjennomførte blant kvinnelige andelseiere i Viken Skog antyder at rene kvinnekurs kan være en avgjørende faktor første gang man deltar på et kurs (Skogbrukets Kursinstitutt 2008: 5). Rapporten fra en undersøkelse blant skogeierne i Trøndelag i 2006 anbefaler at det alltid vurderes å gi kjønns spesifikt tilbud. Forskerne omtaler at de hadde sett dette verdsatt blant kvinnelige skogeiere de ikke trodde det skulle spille noen rolle for. Jo mindre kvinner opplever at de kan om skogbruk, jo mer vesentlig er dette, i følge Follo et al. 2006: 214.

Det er grunn til å anta at kjønnsforskjellene etter hvert vil viskes ut i norsk skogbruk. Nye skogeiere vil ha mange av de behov som hittil er identifisert hos kvinnelige skogeiere. Dette er en av konklusjonene fra prosjekt «Push Up – Mjøsen Skogs kvinneløft» (2008-2010), som Mjøsen Skog gjennomførte parallelt med prosjekt «Skogeierkommunikasjon i en ny tid». Resultatene fra andelseierundersøkelsene i 2008 er fortløpende implementert i Mjøsen Skogs løpende virksomhet – også resultatene som gjelder kjønnsforskjeller.

I sluttrapporten dokumenterer Push Up-prosjektet en positiv utvikling i kvinneandel i tillitsverv og blant skogbruksansatte i Mjøsen Skog. Prosjektet konkluderer med at organisasjonen har kommet så langt at det ikke lenger er nødvendig med spesielle tiltak overfor kvinner. Rekruttering av kvinner inngår nå som en naturlig del av den generelle mobiliseringen. Det har vært klare signaler om at fagrettede arrangementer er etterspurt. Tidsklemma er noe alle lider under. I samsvar med resultatene fra foreliggende undersøkelse, viser Push Up-prosjektet til at flere ønsker korte og målrettede tiltak (Mæhlum 2011. 25-26).

4.6 Opplevelsen av fagtilbudene

Lite inspirerende

Utgangspunktet for prosjekt «Skogeierkommunikasjon i en ny tid» er målet om økt aktivitet. Med det som bakgrunn bør det bekymre at kun 4 av 10 respondenter som våren 2008 svarte at de hadde deltatt på skogkveld/møte/skogdag i regi av skogeierlaget, hadde blitt inspirert til å være aktiv skogeier som følge av dette. Sees dette i sammenheng med tidsklemma som mange opplever, samt ønsket om enkel skoginformasjon på andelslagets hjemmeside, tyder det på at fagtilbudene generelt treffer nye skogeiere og kvinnelige skogeiere for dårlig.

Den praktiske erfaringen er at det gjerne er de samme andelseierne som deltar på fagtilbudene år etter år og at rekrutteringen av nye eiere og kvinnelige skogeiere er mangelfull. Det må antas at sistnevnte målgrupper er gjerrige på egen tid. Dersom den første opplevelsen med skogeierlaget ikke treffer, er det trolig vanskelig å få vedkommende til å komme tilbake.

Utfordring med «stammespråket»

Andelseierundersøkelsen våren 2008 viser at hele 86 prosent følte seg velkomne og at 2 av 3 følte seg som en del av miljøet. Drøyt 70 prosent svarte at de får faglig påfyll av skogkveld/møte/skogdag i regi av skogeierlaget.

En type begrunnelse for ikke å delta på skogeierlagets arrangementer er at man føler seg utrygg i situasjonen. Undersøkelsen viser at kun 4 prosent ikke følte seg velkomne på skogkveld/møte/skogdag, mens 10 prosent opplevde seg verken som velkommen eller det motsatte. Det er imidlertid verdt å merke seg at 14 prosent opplevde at det snakkes et vanskelig språk under arrangementene. Selv om antallet som besvarte spørsmålet var relativt lavt, er resultatet et varsko om at fagarrangementene må dempe bruken av faguttrykk. Det må bli mindre «stammespråk»; skognæringens egen terminologi.

Dette understrekes ved at skogeierne med landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdannelse var mer fornøyd med fagtilbudene enn andre. Andelseiere med skog som gir mindre enn 5 prosent av inntekten til totalhusholdningen var minst fornøyd med fagtilbudene. Det tyder på at fagtilbudene kan være litt for kompliserte/avanserte for de som kan lite skogbruk.

Behovet for å dempe bruken av «stammespråket» kan også begrunnes med at andelseierne som har svart på undersøkelsen, antas å være spesielt interessert i skogen. Selv blant en del av disse ser det ut til å være ønskelig å forenkle språkbruken.

Norsk senter for bygdeforsknings undersøkelse blant skogeierne i Trøndelag i 2005 ble ikke avgrenset til andelseiere, men så på skogbruksforståelsen hos private, personlige skogeiere med mer enn 100 dekar skog. Selv om denne undersøkelsen er fra en annen del av landet, er det interessant å merke seg resultatene. Der fant man for eksempel at nær 4 av 10 ikke visste at tømmerkjøper forskutterer betalingen av entreprenør som utfører hogsten for skogeier (Follo et al. 2006: 108). Selv om det antas at organiserte skogeiere har bedre kjennskap til denne ordningen enn andre skogeiere, antyder resultatet fra Trøndelag at forståelsesnivået for selvsagte mekanismer i dagens skogbruk, trolig ikke er på det nivået som skogbruksnæringen legger til grunn i sin kommunikasjon.

4.7 Demonstrasjon av riktig skogbehandling

Ut fra inntrykket av at spesielt nye skogeiere har mangelfull skogbrukskompetanse og dårlig tid, var det lagt inn spørsmål i undersøkelsen om å besøke en skog der det ble demonstrert henholdsvis markberedning, foryngelse/planting, ungskogpleie, tynning eller sluttavvirkning. Dette antok man kan være et mer attraktivt tiltak for denne typen skogeiere enn tradisjonelle kurs og skogdager.

Nær 2/3 av respondentene i andelseierundersøkelsen våren 2008 fant besøk i skog der det ble demonstrert ungskogpleie interessant. Nesten like mange ønsket å besøke en skog der det ble demonstrert tynning. Omkring 45 prosent kunne tenke seg å besøke en skog der det ble demonstrert foryngelse/planting.

Svarene vedrørende ungskogpleie og foryngelse/planting ble undersøkt nærmere.

Demonstrasjonsskog for ungskogpleie

Det er verdt å merke seg at når det gjelder ungskogpleie, så var det de som har vært skogeiere i mindre enn 5 år som fant dette mest interessant. De nye eierne antas i hovedsak å tilhøre den yngste delen av respondentene.

Materialet viser at våren 2008 hadde 10 prosent av respondentene vært skogeiere i mindre enn 5 år. Samtidig var 13 prosent av respondentene under 40 år. Dette var den aldersgruppen som hadde lavest andel (kun 4 prosent) med formell utdanning innenfor landbruk/skogbruk. For denne gruppen er det attraktivt å besøke en skog der det demonstreres ungskogpleie.

Man kan tenke seg at skogeiere med begrenset skogbrukskompetanse trenger å se hvordan den unge skogen ser ut før og etter behandlingen, slik at de lettere kan gjenkjenne ung skog med samme behov for pleie (avstandsregulering) på egen eiendom. Alternativt at de blir i bedre stand til å forstå begrepet ungskogpleie når det dukker opp i skogbruksplaner og annen kommunikasjon. En slik konkretisering vil gjøre dem bedre i stand til å beslutte om det skal utføres ungskogpleie, slik at de kan bestille denne tjenesten. Disse skogeierne har ikke behov for å lære hvordan jobben skal gjøres. Oppgaven kan andre utføre.

Resultatene fra undersøkelsen viser at respondenter som fikk mindre enn 5 prosent av husholdningsinntekten fra skogen, var mindre interessert i å besøke en skog der det ble demonstrert ungskogpleie enn resten. Det må sees i sammenheng med tidspresset og behovet for å prioritere annen virksomhet som betyr mer økonomisk.

Demonstrasjonsskog for foryngelse/planting

Besøk i skog der man får demonstrert riktig foryngelse/planting scoret høyere blant respondentene i Mjøsen Skog enn Viken Skog. Det var dessuten de som hadde vært skogeiere opp til 10 år som hadde størst interesse for tiltaket.

Foryngelse/planting er et tiltak som det fortsatt er en del skogeiere som ønsker å utføre selv. Resultatet kan også sees i sammenheng med at nær 90 prosent av respondentene oppga at de kontrollerte plantefelt i skogen sin innen 3-4 år etter planting. Et besøk i en skog der man får demonstrert riktig foryngelse/planting kan gi en bedre plattform for dette.

Vært med forrige eier

Både for foryngelse/planting og for ungskogpleie viser det seg at de som «av og til» hadde vært med forrige eier ut i skogen, var mer interessert i demonstrasjonsskogen enn resten («ofte», «sjelden», «aldri» vært med forrige eier ut i skogen). Det kan tyde på at de som hadde vært med ofte ut, kunne dette stoffet allerede, mens de som av og til hadde vært med ut i skogen, ikke følte seg faglig sikre nok og ønsket å få bedre kunnskap ved å besøke skog der riktig skogbehandling demonstreres. De som sjelden eller aldri hadde vært med forrige eier ut i skogen, var heller ikke interessert i dette tiltaket.

Kjønnsforskjeller

Det er funnet kjønnsforskjell i materialet. Menn er mer interessert i å besøke skog der det demonstreres riktig ungskogpleie enn kvinner. Det kan skyldes at kvinnenes generelle kunnskapsmangel på skogbruksområdet gjør at ungskogpleie oppfattes som for avansert. For demonstrasjon av riktig foryngelse/planting er det nemlig ikke funnet kjønnsforskjeller. Tradisjonelt har skogplanting vært den arenaen der kvinnene på skogeiendommene har pleid å delta i skogbruket.

4.8 Andelslagenes hjemmeside

Bruken av hjemmesidene

En meget lav andel av respondentene (6 prosent) svarte at de hadde vært inne på respektive andelslags hjemmeside i løpet av den siste uka. Dette til tross for at undersøkelsen viste at hele 87 prosent av respondentene hadde tilgang til internett i mai-juni 2008. Det er grunn til å anta at andelen med tilgang til internett har økt siden den tid. Folks vaner knyttet til elektronisk kommunikasjon er i rask endring i samfunnet generelt. Man kan anta at det også gjelder andelseierne i Mjøsen Skog og Viken Skog.

Hjemmesidene til Mjøsen Skog og Viken Skog var designet ulikt pr. mai-juni 2008, og andelslagene la ut nyhetsmeldinger med ulik hyppighet. Første halvår 2008 la Mjøsen Skog ut 3-4 nyhetsmeldinger pr. uke. Viken Skog hadde som mål å legge ut én nyhetsmelding på hjemmesiden annen hver uke. Generelt legger brukere av nettsteder stor vekt på jevnlig oppdateringer. Derved skulle man kunne forventet at det var hyppigere bruk av hjemmesiden til Mjøsen Skog enn Viken Skog, men undersøkelsen ga ingen resultater i den retning.

De som antas å ha størst faglig interesse for skogeiendommen ser i større grad ut til å ha vært innom andelslagets hjemmeside enn andre. Respondenter som abonnerte på Norsk Skogbruk og respondenter som hadde landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdannelse hadde i størst grad vært innom andelslagets hjemmeside.

Der skogen utgjorde mindre enn 5 prosent av inntekten i totalhusholdningen, hadde man i mindre grad vært innom hjemmesiden. Dette er skogeiere som ofte har fokus på andre områder enn skog. I tillegg kan man i denne gruppen trolig finne skogeiere som gjennom annen virksomhet er hyppige brukere av internett. De kan tenkes å stille spesielt høye kvalitetskrav til de hjemmesidene de oppsøker.

Ønsker til hjemmesidene

Undersøkelsen viser at skogeierne først og fremst ønsket informasjon om tømmerpriser og marked på andelslaget hjemmeside. Dernest ønsket de oversikt over hvem som kan kontaktes lokalt, nyhetsmeldinger og informasjon om andelslagets tjenestetilbud. Selv om rangeringen var den samme, ser det ut til at Mjøsen Skogs respondenter generelt hadde en noe større interesse for å finne informasjon på andelslagets hjemmeside våren 2008 enn det Viken Skogs respondenter hadde. Det mest interessante resultatet er at 60 prosent av respondentene ønsket seg enkel skogfaglig informasjon på hjemmesiden. Dette hadde verken Mjøsen Skog eller Viken Skog pr. mai-juni 2008.

Som rimelig er, ønsket respondentene som hadde landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdannelse i mindre grad enn andre enkel skogfaglig informasjon på hjemmesiden. Det samme gjaldt de som ofte var med forrige eier ut i skogen og de som var 70 år eller eldre. Dette er skogeiere som har den grunnleggende skoginformasjonen på plass allerede.

Respondentene fra Mjøsen Skog ønsket i noe større grad enkel skoginformasjon på hjemmesiden enn respondentene fra Viken Skog. Det var også respondentene fra Mjøsen Skog som var mest interessert i å følge faglige råd fra skogbruksleder og å besøke en skog for å få demonstrert riktig foryngelse/planting. Våren 2008 ønsket dessuten respondentene fra Mjøsen Skog påminnelse om skogfaglige arrangementer på SMS i større grad enn det respondentene fra Viken Skog gjorde.

Interessen for skogfaglig informasjon synes med andre ord noe sterkere blant respondentene i Mjøsen Skog enn blant respondentene i Viken Skog. Ønsket om enkel skoginformasjon på hjemmesiden tyder på at respondentene fra Mjøsen Skog ikke nødvendigvis har mye skogkunnskap, men at de er interessert i å få tilgang på relevant informasjon.

4.9 E-post og SMS til andelseierne

Undersøkelsen blant andelseierne i Mjøsen Skog og Viken Skog viser at drøyt 80 prosent av respondentene hadde tilgang på e-post i mai-juni 2008. Av disse sjekket 63 prosent e-posten daglig, mens 24 prosent sjekket den hver uke. Den norske befolkningens bruk av internett og mobiltelefoner har økt kraftig de seinere årene. Det er derfor sannsynlig at andelen blant andelseierne som har tilgang på internett og e-post har økt etter at undersøkelsen ble gjennomført.

Elektronisk markedsføring

Over 1/3 av andelseierne som deltok i undersøkelsen våren 2008 oppga at de ikke hadde deltatt på fagtilbud i løpet av de siste 5 årene. Mangel på tid var en viktig årsak til dette. Andre årsaker gikk på reiseavstand, at temaene ikke var interessante, utrygghet og at skogen betydde lite økonomisk. I enkeltkommentarer oppga noen at de ikke hadde vært kjent med fagtilbudet.

Også i en undersøkelse blant kvinnelige skogeiere i Viken Skog i 2005 kommer det fram at tidsklemma var den viktigste grunnen til at man ikke hadde gjennomført kurs i løpet av de siste 3 årene. I tillegg oppga en forholdsvis stor andel at de ikke var gjort kjent med kurstilbud (Skogbrukets Kursinstitutt 2006: 6).

Resultatene fra andelseierundersøkelsen våren 2008 tyder på at i tillegg til å ta hensyn til tidsklemme og forhold ved selve fagtilbudet, er elektronisk markedsføring av tiltaket av interesse hos

andelseierne. Omkring 70 prosent av respondentene i Mjøsen Skog og Viken Skog svarte at de gjerne mottar korte nyhetsmeldinger og informasjon om møter, kurs og fagdager pr. e-post. Nær 40 prosent ønsket å motta påminnelse om skogarrangementer via SMS.

En nærmere analyse av de som ønsket påminnelse om skogfaglige arrangementer på SMS viser at de med landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning i større grad ønsket SMS-påminnelse enn de med annen utdanning. Det kan sees i sammenheng med denne gruppens faglige interesse. Likedan ønsket Mjøsen Skogs respondenter det i større grad enn Viken Skogs respondenter. Det kan skyldes at interessen for skogfaglig informasjon framstår som noe sterkere blant respondentene i Mjøsen Skog enn blant respondentene i Viken Skog.

Skogeiere som får mindre enn 5 prosent av inntekten i totalhusholdningen fra skogen var mindre interessert i SMS-påminnelse enn andre. Det skyldes trolig at disse skogeierne ikke prioriterer skogen. Om de har jobb utenfor eiendommen der bruk av SMS inngår hyppig, kan SMS-meldinger om saker man ikke er interessert i, tenkes å bli oppfattet som forstyrrende eller irriterende.

Det var de yngste skogeierne (under 40 år) som i størst grad ønsket SMS-påminnelsen. Videre ønsket kvinnene dette i større grad enn mennene. Dette synes å sammenfalle godt med den generelle utviklingen i befolkningen.

Det er allikevel en grense for hvor mye elektronisk påminnelse man ønsket. Kun ¼ ønsket SMS-varsel om at de hadde fått e-post.

Personlig informasjon

I undersøkelsen svarte nær 70 prosent at de gjerne mottok melding om virkesavregning, driftsoppdrag og kulturoppdrag pr. e-post. Det er tiltak som i liten grad var tatt i bruk av Mjøsen Skog og Viken Skog da andelseierundersøkelsen ble gjennomført i mai-juni 2008.

4.10 Inntrykk av Mjøsen Skog/Viken Skog

Kvalitet og utvikling

Andelseierundersøkelsen våren 2008 viser at respondentene i Mjøsen Skog og Viken Skog hadde et generelt inntrykk av at deres eget andelslag er kvalitetsbevisst. De hadde dessuten inntrykk av at andelslaget er utviklingsorientert, har god faglig kompetanse, er miljøbevisst, serviceinnstilt og likestillingsbevisst. Mjøsen Skogs respondenter hadde et generelt noe mer positivt inntrykk av sitt andelslag enn respondentene i Viken Skog. Forskjellen var tydeligst med hensyn til inntrykket av andelslagets miljøbevissthet og likestillingsbevissthet.

Likestillingsbevisst

Inntrykket av likestillingsbevissthet er analysert nærmere. Det viste seg at alder ikke slo ut, mens respondenter med landbruk-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning var mer positive til andelslagets likestillingsbevissthet enn de med annen utdanning. De som har skogbruks-/landbruksutdanning har trolig et mer bevisst forhold til skogbrukets tradisjonelle mannsdominans og har kanskje sett endringer over tid.

Skogeiere der skoginntekten betyr mindre enn 5 prosent av husholdningsinntekten, ser våren 2008 ut til å være mindre enig i at andelslaget er likestillingsbevisst. Det kan være at disse skogeierne har erfaring fra annen virksomhet, der likestillingsbevisstheten er sterkere enn i andelslaget.

Kvinnenes opplevelse av likestillingen er selve testen på andelslagets likestillingsbevissthet. Det er derfor interessant at kvinnene i undersøkelsen i større grad enn mennene var enig i at andelslaget er likestillingsbevisst.

Mjøsen Skog skiller seg positivt ut ved at 60 prosent av respondentene i Mjøsen Skog var enig i at andelslaget er likestillingsbevisst, mens andelen var 43 prosent i Viken Skog. Kjønnsbalansen blant de tillitsvalgte i de to andelslagene var i hovedsak den samme våren 2008.

Kvinneandelen i skogeierlagenes styrever var 27 prosent i Mjøsen Skog og 23 prosent i Viken Skog etter valgene våren 2008. Skogeierlagene innenfor begge andelslag hadde derved en høyere kvinneandel enn i skogeierlag innenfor andre deler av skogeiersamvirket.

På andelslagsnivå hadde Viken Skog den høyeste kvinneandelen blant de eiervalgte i styret etter valgene våren 2008. Mens Viken Skog hadde 40 prosent kvinneandel blant de eiervalgte, hadde Mjøsen Skog 33 prosent. På den annen side hadde Mjøsen Skog en betydelig bedre kjønnsbalanse i ledergruppen enn Viken Skog. I Mjøsen Skog var 2 av 6 personer i ledergruppen kvinner i juni 2008. I Viken Skog besto ledergruppen av 7 menn på samme tidspunkt.

Mjøsen Skogs høyere score med hensyn til likestillingsbevissthet kan også være påvirket av at Mjøsen Skog lanserte sitt 3-årige kvinneprosjekt «Push Up – Mjøsens kvinneløft» i mars 2008. Push Up la vekt på humor som ett av kommunikasjonstiltakene og fikk positiv profilering i mediene utover våren. Det kan også skyldes at Mjøsen Skog fra høsten 2007 la om kommunikasjonen og forsøkte å kjønnsbalansere bildebruken i publikasjoner og på hjemmesiden bedre, for å støtte opp om styrets likestillingsmål.

4.11 Skogbruksplan

I andelseierundersøkelsen våren 2008 svarte omkring 1/3 av respondentene med skogbruksplan at de hadde sett i planen i løpet av den siste måneden før undersøkelsen ble gjennomført. Omkring ¾ av respondentene med plan oppga å ha sett i den i løpet av det siste året.

Materialet er ikke analysert nærmere med sikte på å finne årsaken til bruken av skogbruksplanen. Imidlertid kan man anta at skogbruksplanens alder vil virke inn på hvor hyppig planen brukes. Andre mulige faktorer kan være skogbruksplanens generelle kvalitet, skogeiers interesse for skogen, skogeiers skogbrukskompetanse og skogeiers alder.

Undersøkelsen viser at nær 90 prosent av respondentene hadde tilgang på internett i mai-juni 2008. Nær 60 prosent oppga at det var interessant med en webbasert skogbruksplan for framtiden. Webbaserte skogbruksplaner gir skogeieren helt nye muligheter til å få tilgang på en oppdatert skogbruksplan.

5. Konklusjoner og anbefalinger

Andelseierundersøkelsen våren 2008 tyder på at andelseierne i Mjøsen Skog og Viken Skog har stor ansvarsfølelse for skogforvaltningen. Hele 85 prosent av respondentene er helt eller ganske enig i at de er opptatt av å overlevere eiendommen i bedre stand enn da de overtok den. Like mange svarer at ansvarsfølelsen for neste generasjon er et helt sentralt argument for å plante ny skog. Det ser ut til at kvinnelige andelseiere føler større ansvar enn mannlige for å forvalte skogeiendommen av hensyn til neste generasjon og klimaet. For å nå kvinnelige skogeiere når det gjelder spørsmål om investeringer i skogkultur, bør det derfor legges spesielt vekt på ansvarsargumenter.

Undersøkelsen tyder på kjønnsforskjeller når det gjelder skogbrukskompetanse og kommunikasjonsbehov. Mens kvinnelige skogeierne i undersøkelsen har høy utdanning, er det innenfor andre felt enn skogbruk. Mennene har i større grad landbruks-/skogskole og/eller 3-årig høyere skogbruksutdanning. Kvinnelige skogeiere ser ut til å være mer opptatt av å motta faglige råd fra skogbruksleder enn mannlige skogeiere. Blant nye skogeiere er det sannsynlig at kjønnsforskjellene etter hvert vil viskes ut. Det betyr at tiltak og tilpasninger som tar hensyn til kvinnelige skogeiernes behov, trolig også vil være tiltak som er hensiktsmessige for nye mannlige skogeiere.

Ettersom tidspress ser ut til å begrense mange av andelseiernes deltakelse i fagtilbud, er det viktig å legge opp til effektive og målrettede tiltak for skogeierne, spesielt for å fange opp yngre skogeiere av begge kjønn. Det ser dessuten ut til å være nødvendig å dempe bruken av faguttrykk på arrangementer, i publikasjoner og på web, nettopp for å nå disse eiergruppene.

Besøk i skog som demonstrerer riktig skogbehandling ser ut til å være et interessant tiltak for mange av skogeierne, spesielt blant de nye skogeierne. Dette bør sees i sammenheng med tidspresset. Et to-timers lokalt fagtilbud en ettermiddag om temaet foryngelse/planting eller ungskogpleie kan være egnet for målgruppene nye skogeiere og kvinnelige skogeiere.

Undersøkelsen viser at det særlig var de som hadde vært skogeier i mindre enn 5 år som kunne tenke seg å besøke en skog der det ble demonstrert riktig ungskogpleie. Interessen for temaet var størst blant mennene. For foryngelse/planting var interessen der blant de som hadde vært skogeiere mindre enn 10 år – uavhengig av kjønn. For å få flere kvinner til å besøke en skog som demonstrerer ungskogpleie, bør man kommunisere hvordan ungskogpleie inngår i det å forvalte skogen ansvarlig. Man må få fram at man ikke behøver å utføre jobben selv, men at det er en fordel å få et visst inntrykk av hva ungskogpleie er, slik at man kan beslutte eventuelle tiltak i egen skog.

Hele 87 prosent av andelseierne i undersøkelsen hadde tilgang på internett sommeren 2008. Andelen har sannsynligvis økt siden den tid. Undersøkelsen viser at skogeierne først og fremst ønsker informasjon om tømmerpriser og marked på andelslaget hjemmeside. Et tema som var ønsket, mens som manglet på hjemmesidene til Mjøsen Skog og Viken Skog våren 2008, var enkel skogfaglig informasjon. Mjøsen Skog har seinere lagt dette inn på sin hjemmeside i form av temaark og videoer.

Det kom fram at svært få andelseiere besøkte hjemmesiden til andelslaget sitt jevnlig på den tiden undersøkelsen ble gjennomført. Det enkelte andelslag bør både videreutvikle sine hjemmesider i tråd med undersøkelsens signaler og oppdatere dem jevnlig for å holde på interessen til interesserte eiere. Andelslaget bør også reklamere for hjemmesiden i egnede fora.

Resultatene fra undersøkelsen tyder på at andelseierne gjerne mottar korte nyhetsmeldinger og informasjon om møter, kurs og fagdager pr. e-post. Nær 40 prosent ønsker å motta påminnelse om skogarrangementer via SMS. Kvinner ønsker dette i større grad enn menn. Dette er tiltak som bør tas i bruk. Samtidig må det tas hensyn til at bruk av elektronisk massekommunikasjon som e-post og SMS er en avveining mellom muligheten for en kostnadseffektiv massekommunikasjon ut til andelseierne og faren for å virke for påtrengende og bli opplevd som mas hos skogeiere som ikke ønsker å prioritere skogen.

Prosjekt «Skogeierkommunikasjon i en ny tid» har undersøkt nærmere erfaringer med bruk av elektronisk kommunikasjon. To oppfølgingsundersøkelser ble foretatt i fire testområder høsten 2008. Både Mjøsen Skog og Viken Skog tok deretter i bruk elektronisk massekommunikasjon i stor skala.

Den siste oppfølgingsundersøkelsen i regi av prosjektet gjennomføres blant andelseiere i Mjøsen Skog og Viken Skog våren 2011. Den vil se nærmere på endringer i nettvaner, synspunkter på andelslagenes hjemmesider, lesevaner og synspunkter på medlemsblad, ønsker vedrørende fagtilbud om ungskogpleie og kommunikasjon om temaet skogfond.

Litteraturliste

Follo, G., M. Forbord, R. Almås, A. Blekesaune og J. F. Rye 2006. Den nye skogeieren. Hvordan øke hogsten i Trøndelag? Rapport 1/06, Norsk senter for bygdeforskning. 252 sider

Johansen, V. 2008. Andelseierundersøkelse i Mjøsen og Viken. ØF-arbeidsnotat 2008. Østlandsforskning. Unntatt offentlighet. 37 sider

Mæhlum, A. 2011. Push Up – Mjøsen Skogs kvinneløft. Sluttrapport for prosjekt «Push Up – Mjøsen Skogs kvinneløft» 2008-2010. Utgitt av Mjøsen Skog BA, Lillehammer, 30 sider

Sanness, B. 2006. Norway. Kapittel publisert i: FAO 2006. Time for action. Changing the gender situation in forestry: 53, Utgitt av Food and Agriculture Organization of the United Nations, Roma 2006

Skogbrukets Kursinstitutt 2006. Prosjekt Brukertilpassede kompetansetiltak for kvinnelige skogeiere. Sluttrapport. SKI, juli 2006. 15 sider

Skogbrukets Kursinstitutt 2008. Hvordan nå kvinnelige skogeiere med informasjon om kompetansehevede tiltak. Sluttrapport. SKI. 5 sider

Størdal, S. og G. Lien 2005. Kunde- og leverandørtlilpasset omsetning av tømmer – En diskusjon om virkemidler og bonusordninger i norsk tømmeromsetning med resultater fra en undersøkelse blant medlemmene i Mjøsen Skogeierforening. ØF-rapport nr. 10/2005. Utgitt av Østlandsforskning, 98 sider.

MJØSEN SKOG

Mjøsen Skog BA
Kirkegata 70, Postboks 84, N-2601 Lillehammer

Telefon: 61 26 30 00

Telefaks: 61 25 99 46

E-post: mjosen@mjosen.no

Web: www.mjosen.no

ISBN 978-82-997078-4-8